

Een **bijzonder** magazine
over een bijzonder **project**

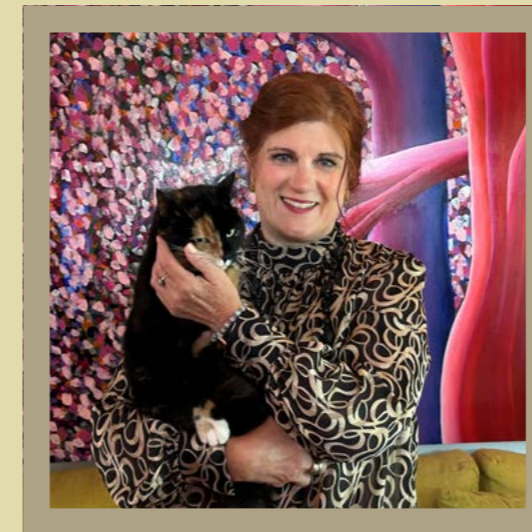
bij us thoes

Mijn **ouderlijk** huis

Sevagram
verwozorg

In deze uitgave

Project **Mijn ouderlijk huis** brengt mensen bij elkaar en maakt hen trots.

8

Maria moest als kind buiten naar de wc en speelde in een schuilkamer in de tuin.

10

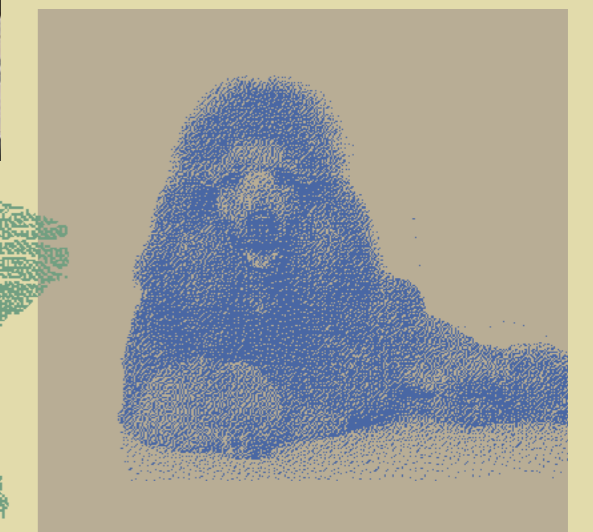
Cultuurmakers Maastricht laat senioren voelen dat ze gezien en gehoord worden.

14

Sevagram Verwenzorg vrolijkt het leven van de bewoners op met kunst en cultuur.

18

'n Halszaak: verhaal in Mestreechs dialect door Jan Janssen.

28

Colofon

Bij us thoes is een uitgave van Stichting Sevagram Verwenzorg

Interviews en teksten

Hub Bertrand, Jan Janssen, Wim Kallen, Gerard Kessels, Paula Sniijders, Karel van de Woestijne

Concept, samenstelling en eindredactie

Hub Bertrand, Paula Sniijders

Fotografie

Jean-Pierre Geusens, Brigitta Santegoeds, Peter Mingels, Stefan Koopmans, Erwin Penners, Stichting Processiecomité Breust-Eijsden, Bakkerij Hermans, Slagerij Heuts, Bakkerij Lemmens, 't Rommedoeke, MVV e.a.

Ontwerp

Zuiderlicht

Drukwerk

Andi Smart Print Solutions

Met dank aan de bewoners van Zorgcentrum Campagne en Zorgcentrum Scharwyerveld: Maria Pinxt, Gertie Postma-van Boom, Peter Janssen, Vera Beckers, Nettie Maessen, Gerda Sauer, Jef Keulen, Marina Gadet, Margriet de Baar en Jo de Brouwer. En met speciale dank aan Maud Lucassen, Kyra Vervuren en Esther Rasoulzadeh.

Bij us thoes is mogelijk gemaakt door Cultuurmakers Maastricht.

- 3 Voorwoord
- 4 Interview met Gertie Postma
- 6 Interview met Peter Janssen
- 8 Interview met Brigitta Santegoeds
- 9 Artisjiek
- 10 Interview met Maria Pinxt
- 12 Interview met Vera Beckers
- 14 Cultuurmakers Maastricht
- 16 Interview met Nettie Maessen
- 18 Paula Sniijders over Verwenzorg
- 20 Mestreechter taalquiz
- 21 Vrijwilliger Esther Rasoulzadeh
- 22 Interview met Gerda Sauer
- 24 Interview Jef Keulen
- 26 Interview met Jo de Brouwer
- 28 Maastrichtse taal: 'n Halszaak
- 30 Mazjerang
- 32 Interview met Marina Gadet
- 34 Interview met Margriet de Baar
- 36 Schildersessies Campagne en Scharwyerveld

'Bij us thoes' is het magazine over *Mijn ouderlijk huis* van Sevagram Verwenzorg. Een bijzonder project waarbij bewoners van de zorgcentra Campagne en Scharwyerveld in Maastricht met passie en inzet hun ouderlijk huis tekenden en schilderden. En zo ontdekten dat ze over meer verborgen talenten beschikken dan ze zelf vermoedden. Waarbij ze samen herinneringen ophaalden aan het huis, de buurt en het gezin waar ze opgroeiden. Voor een aantal van hen waren deze gezellige schilderssessies met koffie en een plakje cake een welkome onderbreking van de eenzame uren die ze op momenten doormaken.

In dit kleurrijke en royaal met foto's uitgevoerde magazine staan de ontroerende verhalen van tien bewoners van Campagne en Scharwyerveld. Over hun mannen en vrouwen, kinderen en kleinkinderen, het werk dat ze verrichtten, hun hobby's en liefhebberijen, hun mooie momenten en zorgen, de hoogtepunten en dieptepunten die ze vierden en overwonnen. Verhalen uit hun leven gegrepen, over het lief en leed dat ze deelden met naasten en familie.

Dit magazine is tevens een bescheiden ode aan Maastricht. Die trotse Limburgse hoofdstad met zijn kenmerkend Mestreechs dialect en met culinaire specialiteiten als het rommedoeke, zoervleis en tête de veau. Die eigenwijze stad met twee volksliederen: de officiële versie uit 1910 én het populaire 'Mestreech is neet breid' van 1941. Ook treft u een verhaal aan van Jan Janssen, de 'autoriteiten-toeker' van De Tempeleers, een column van Gerard Kessels van De Limburger en liedjes en muziek die het beeld van de geïnterviewden inkleuren. Kortom meer dan genoeg om van te genieten en over te lezen.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar Brigitta Santegoeds, beeldend kunstenaar en projectleider Kunst & Cultuur bij Sevagram. Zij is de bedenker en initiatiefnemer van *Mijn Ouderlijk huis*, zonder haar inzet en ideeën was dit project niet tot stand gekomen. Verder bedanken wij graag de deelnemers en hun familie, de zorgmedewerkers en vrijwilligers van Campagne en Scharwyerveld, Cultuurmakers Maastricht en ieder ander die op welke wijze dan ook een bijdrage leverde aan dit unieke project.

Paula Sniijders en Hub Bertrand

Van de Oostsingel in Venlo naar de Tongerseweg in Maastricht

Gertie Postma-van Boom (97) werkte met veel plezier aan het schilderij van haar ouderlijk huis, vertelt ze in haar kamer in Campagne. In de kast staat de stamboom die ze van haar familie maakte voor haar zusje Els. Aan de muur het groene hart met vijf bomen die model staan voor het gezin waarin ze opgroeide. Het staat bol van symbolische verwijzingen naar haar broer en vier zussen.

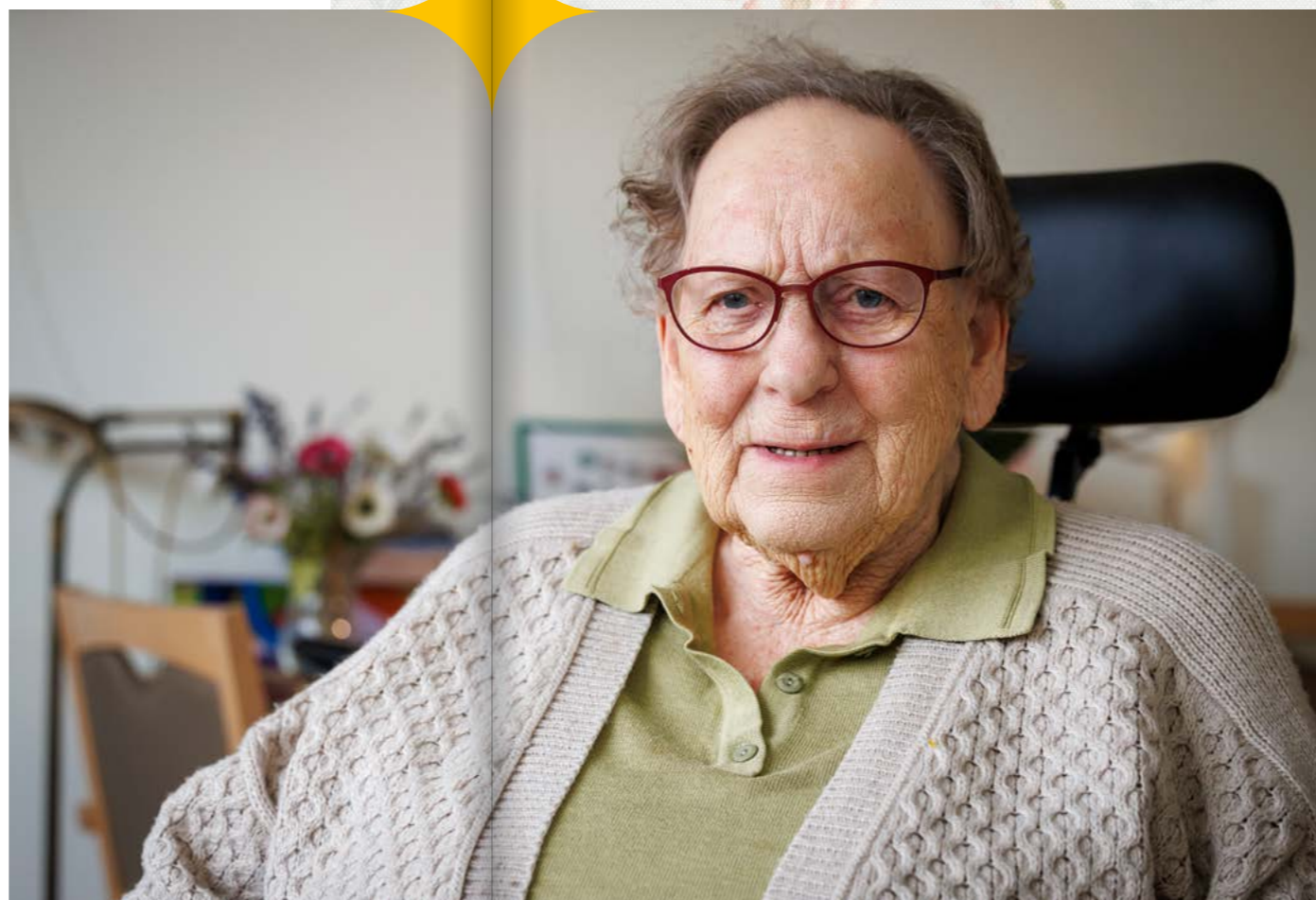
“Dat tekenen en inkleuren was een welkome onderbreking van mijn dagelijkse gang van zaken. Daarin hebben de krant, rummikub, een letterspel en actualiteiten- en sportprogramma’s op televisie – waaronder biljarten – een vaste routine. Als kind deed ik dat al graag, ik kan me de kleurplaten van Bruintje Beer nog helder voor de geest halen.”

Oostsingel

Gerties moeder overleed toen ze net veertien maanden was, vader had een assurantiekanthoor aan de Oostsingel in Venlo, de tegenwoordige Burgemeester van Rijnsingel. Ze groeide hier samen met haar broertje en vier zusjes op en ging er naar de lagere school, daarna naar de MMS. De woning aan de Oostsingel was groot. Een vrijstaand huis met verschillende kamers, een vestibule, een aparte logeerkamer, een balkon en een royale zolder. “En met een immense tuin. Met een boomgaard met het nodige gras en fruitbomen, veel fruitbomen. Ik heb in dat huis en in de tuin de nodige uren gewerkt, ik heb er tevens mijn man leren kennen. Tot mijn zeventwintigste ben ik in Venlo gebleven, toen ging ik studeren in Amsterdam. Ondertussen had ik mijn rijbewijs gehaald, als vader naar klanten moest reed ik hem daar vaker naartoe.”

Tongerseweg

Na haar studie ging Gertie als oefentherapeut Mensendieck aan de slag in het academisch ziekenhuis in Utrecht, later vestigde ze haar eigen oefenpraktijk in Nijmegen. “Toen mijn man naar Maastricht vertrok om daar te gaan werken hadden we een zontje van drie maanden. Nadat vader stierf en het huis in Venlo was verkocht, vestigde ik mijn praktijk in een pand aan de Tongerseweg. Ik heb er als therapeut gewerkt tot mijn vijfentachtigste. Campagne is waarschijnlijk mijn laatste stek op deze aardkloot, zoveel is zeker. Gelukkig wonen mijn zoon en zijn gezin in de buurt. Hij komt elke week op bezoek en zorgt ervoor dat ik met enige regelmaat in de buitenwereld kom. Daar geniet ik van, het geeft me de energie om het leven hier met al zijn beperkingen toch kleur te geven.”

Venlo stedje (van lol en plezier) Tekst en muziek Funs van Grinsven

Venlo, stedje van lol en plezier,
dich kan ik toch noéts vergaete.
Bin ik in de vraemde, dink ik altiéd weer:
Gen stad kan met Venlo maete.
Dao te kunne laeve met al waat dich leef
Dao te kunne laeve met mié'n hertedeef.
Venlo, stedje van lol en plezier,
aan Venlo dink ik altiéd weer!

Misérible: een populaire lekkernij

Een bekend en populair hartig stukje zoet gebak in Maastricht is de misérable gâteau. We belden met Bakkerij Lemmens en vroegen daar wat een misérable is en waar die van gemaakt wordt. Vivianne Lemmens: “In onze bakkerij gebruiken we een luchtig macarondeeg dat is gemaakt van amandelprogresschuim. De gâteau is in twee lagen verdeeld met ertussen crème au beurre en likeur in het midden. Wij werken onze misérable af met een toplaagje poedersuiker.”

Een misérabletaart is gemaakt van een laag amandelbiscuit, vanillebotterroom, opnieuw een laag amandelbiscuit en als finishing touch een toplaagje poedersuiker. Al sinds het interbellum, de periode tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, is dit een wijd verspreide en geliefde lekkernij. Van de kust over Antwerpen, via Oud-Rekem in België tot in Maastricht: de misérable wordt overal gebakken.

Informatie: Bakkerij Lemmens Maastricht.

Clublied MVV

Tekst en muziek Mattie Niël

Dao is in Mestreech 'n feijn voetbalclub,
Häör terrein dat laog aon de Boschpoort.
En ouch weer op Geusselt zien veer present,
Um te zien wie häör speul us bekoort.
Veer stoon langs de leijn en doen trouw us bès,
Zinge steeds opnui dit leed:
Vaan de club oet Mestreech: die al ging 't ins neet,
Noets de mood verloore heet.

Refrein

Jao, dat is us M.V.V.
Iere klas K.N.V.B.
Drage de kleure roed en wit,
En hóbbe speul boe fut in zit,
Es g'r mer 'ns "draon" wèlt goon,
Jèh daan zeet geer neet te sloon,
Hup, hup, hup, M.V.V.!
Es geer wèlt, M.V.V.!
Komp g'r op de ierste plaots te stoon!
M!V!V!

Ik was goed in rekenen, daarom werd ik boekhouder

“Als enig kind en eeuwig vrijgezel ‘kinste ouch mit geine herrie kriege’”, lacht Peter Janssen (76) hartelijk. Hij woont sinds 2023 in Campagne en is een enthousiaste deelnemer aan *Mijn ouderlijk huis*. “Ik vond dat plezierig om te doen, het tekenen en kleuren, het kopiëren op papier van ons huis in Wyck aan de boorden van de Maas en erna op doek. Wel heb ik hulp gehad, dat moet ik er eërlijkheidshalve bij zeggen.” Gezeten in zijn comfortabele fauteuil op zijn kamer vertelt hij met lichtjes in zijn pretogen graag over zijn leven. Praten gaat hem niet altijd gemakkelijk af, het lopen gaat met hulp van een rollator – “Mijn Lamborghini” – hoewel moeizaam redelijk. Peter werd pas enkele dagen nadat hij waarschijnlijk een tia of een hersenbloeding kreeg gevonden in zijn flat in Brusselse Poort. Hij woonde er in zijn eentje en belandde vervolgens in Campagne.

Aan de Maas

“Na mijn geboorte verhuisden mijn ouders al snel naar de woning van mijn oma en opa. Dat was een bovenwoning, beneden was een café. Mijn oom woonde er ook. We hebben daar zes jaar ingewoond, erna vertrokken we naar een etagewoning in Wittevrouwenveld.” In Wyck ging Peter naar de Montessorischool, met zijn vriendjes speelde hij niet ver van zijn ouderlijke woning vaker langs de Maas. Het huis had geen tuin, het lag midden in de stad. “Ik had een eigen kamertje, wanneer ik niet buiten kon spelen deden we gezelschapsspelletjes. Mens erger je niet, ganzenborden, puzzels leggen, dat werk. Op school was ik goed in rekenen, daarom ging ik na de laatste klas naar de detailhandelsschool. Toen ik mijn diploma had kon ik als leerling-boekhouder aan de slag bij een eenmanskantoor dat werkte voor bedrijven in het MKB. Daar ging alles handmatig, computers waren er toen

niet, ha ha. Ik heb er veertien jaar gewerkt. Tot 2011 was ik vervolgens boekhouder bij Zeelen-Roebroek. Ik heb er graag en met plezier mijn ding gedaan.”

Sport kijken

De vriendelijke en goedlachse Peter vult zijn dagen met de krant lezen, bezoeken aan de huiskamer op afdeling 1, met activiteiten in huis en televisie kijken op zijn kamer. Binnenkort start hij met een yogacursus in Campagne. “Ik zie wel of dat iets voor me is. Het liefst kijk ik echter naar sport. Dat heb ik van mijn moeder, die was sportief. Ik ben een echte voetballiefhebber, als kind ging ik met mijn vader naar MVV. Naar het roemruchte Boschpoort, voordat de club naar de Geusselt verkaste. Ook wielrennen vind ik interessant en spannend om naar te kijken, de Tour de France bijvoorbeeld of het wereldkampioenschap.”

Stadion De Boschpoort

In *Mijn ouderlijk huis* tekenden en schilderden bewoners van Campagne en Scharwyerveld het huis waarin ze als kind samen met hun ouders, broertjes en zusjes woonden en opgroeiden. De eerste editie vond in 2022 plaats in De Hazelhof in Gulpen en Elfershof in Heerlen. De basis van elk schilderij is een foto van het ouderlijk huis. Meestal is die beschikbaar, waar dat niet het geval is biedt Google Earth uitkomst.

“De contouren van die foto werden overgetrokken en met stiften op papier uitgewerkt. Die papieren kopie breng je volgens hetzelfde procedé weer over op doek. Daarop kleur je vervolgens het schilderij met acrylverfstiften in”, legt projectleider kunst en cultuur Brigitta Santegoeds uit. “Vergelijk het met carbonpapier dat je als kind gebruikte wanneer je een tekening wilde overtrekken of als je voor je scriptie een doorslag nodig had van een tekst getikt op een typemachine. Waarom die aanpak? Wanneer je op canvas begint ligt de lat meteen erg hoog en maakt dat mensen onzeker. Ze zijn dan bang om fouten te maken.”

Scharwyerveld en Campagne

Dit jaar zijn de deelnemers bewoners van Scharwyerveld en Campagne in Maastricht. In groepjes werkten zij drie maanden nauwgezet en geconcentreerd aan hun schilderijen, met hulp van vrijwilligers en zorgmedewerkers. In een ontspannen bijna meditatieve sfeer en met een plakje cake en een kopje koffie binnen handbereik. Brigitta: “De eindresultaten zijn fantasievol en kleurrijk, ze laten zien hoe verschillend de huizen zijn waarin deze mensen opgroeiden. Van een heuse villa tot een boerderij, een huis boven een winkel tot een eenvoudige rijtjeswoning. Tijdens de werkzaamheden kwamen herinneringen bovendrijven, ontstonden emotionele gesprekken en werd geregeld heel wat afgelachen. Al die levensverhalen leverden begrip en respect voor elkaar op, een fijn extraatje. Ook voor de zorgmedewerkers. Zij leerden de bewoners op een andere manier kennen en ontdekten waartoe zij wel nog in staat zijn. De focus ligt immers te vaak op wat zij niet meer kunnen.”

Mijn ouderlijk huis brengt mensen bij elkaar en maakt hen trots

Artisjiek

In Scharwyerveld en Campagne brachten de wekelijkse teken- en schildersessies reuring en maakten ze de tongen los bij familie, bezoekers en bewoners. Zo ook in de Maas-trichtse wijk Wolder waar de deelnemers de kunstroute Artisjiek bezochten. Dat is een tweejaarlijkse kunsttentoonstelling waar lokale kunstenaars hun creativiteit en talent tonen in een gevarieerde mix van kunstwerken. Diverse schilderijen van *Mijn ouderlijk huis* werden hier tentoongesteld. In november worden ze feestelijk ten doop gehouden en gepresenteerd tijdens exposities in Scharwyerveld en Campagne.

Brigitta Santegoeds

Brigitta Santegoeds studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten, volgde een docentenopleiding en werkte in de zorg. Sinds 2011 is ze werkzaam als projectleider op het gebied van theater, poëzie en kunst bij Sevagram. Brigitta is tevens beeldend kunstenaar en raadslid in Heerlen. Over haar passie voor kunst zegt ze: “Via kunst probeer ik bij mensen los te maken wat in hen verborgen zit. Vaak zie je tijdens het tekenen en schilderen dat zij ondanks hun leeftijd of beperking talenten hebben. Ze zijn trots en verwonderd dat ze die ontdekken en kunnen inzetten bij het maken van mooie dingen. Bijvoorbeeld een schilderij van hun ouderlijk huis, een herinneringssteen, een Social Sofa of een houten wijnkistje. Kunst verbindt, brengt mensen bij elkaar en maakt dat ze trots op hun werk zijn en er met voldoening op terugkijken. Dit past naadloos in Sevagrams visie die uitgaat van mensgericht werken. Niet alleen vanuit de zorg maar ook vanuit kunst en cultuur, mijn aandachtsgebied.”

Maria Pinxt (85) heeft in zorgcentrum Campagne een gezellige kamer. Aan de muur in aparte lijstjes twee door haar dochter gebatikte doeken met daarop de teksten van twee verschillende liedjes. Welke dat zijn? Dat weet ze niet meer. Over de rugleuning van de bank ligt een kleurige, bonte plaid met daarin verwerkt stropdassen van haar man Matthieu. Ze is een rasechte Eijsdense, geboren en getogen in de Kapelstraat in de wijk Hoog-Caestert.

Het gezin waarin Maria opgroeide telde vijf kinderen: drie jongens en twee meisjes. Ze deelde met haar zusje een slaapkamer met daarin een tweepersoons ijzeren ledikant en een kledingkast. Beneden waren behalve de keuken, de salon en de woonkamer twee slaapkamers. "Die salon werd nauwelijks gebruikt", lacht Maria. "Die ging alleen open tijdens de heilige dagen zoals Kerstmis en Pasen, met bijzondere gelegenheden of als er hoog bezoek kwam, bijvoorbeeld de pastoor. De wc was buiten in de grote tuin waar mijn vader na zijn werk als huisschilder groente en fruit verbouwde. Ik kan mede daardoor geen erwten en wortelen meer zien! In die tuin was een grote schuilkelder, daar speelden wij als kinderen heel vaak. En dat waren er nogal wat: ik had alleen al meer dan veertig neefjes en nichtjes waarmee we knikkerden, tikkertje of verstopperdje deden en spelletjes speelden. En ik heb vioolles gehad! Tot mijn vijftiende." Maria's moeder deed zoals veel vrouwen in Eijsden het huishouden en zorgde daarnaast voor oma die enkele deuren verder woonde. Ook haar andere opa en oma hadden in de Kapelstraat hun woning. "Ik ging er vaak naartoe, want ik hield van de verhalen die ze me vertelden."

Zusters Ursulinen

Maria ging als jong meisje naar de lagere school in het klooster van de zusters Ursulinen in Eijsden. En daarna volgden de huishoudschool en de Mulo. "Daar heb ik Matthieu leren kennen", blikt ze terug. "Nadat ik slaagde heb ik stenografie en een typecursus gedaan, zo kreeg ik een kantoorbaan bij Radium, de bandenfabriek. Toen we trouwden was ik tweeëntwintig en verhuisden we naar Oost-Maarland, daar bewaar ik goeie herinneringen aan. Bovendien groeiden mijn kinderen er op: Peter, Irmgard en Seph. Ik slaagde voor mijn rijbewijs op mijn achtentwintigste, we hadden al vrij snel een autootje. Een Morris Mini.

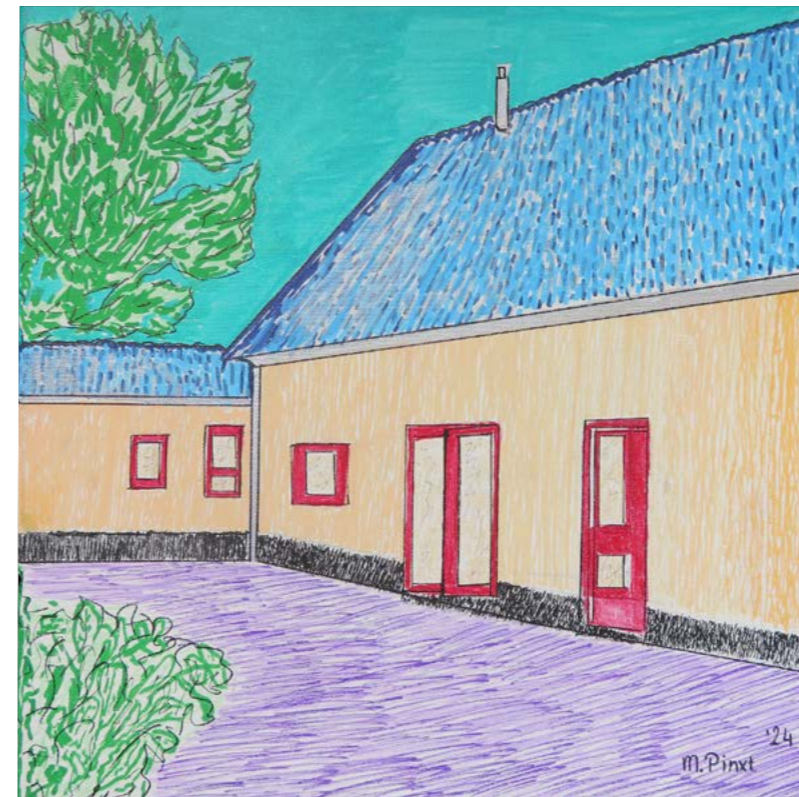
Buiten de wc en een schuilkelder in de tuin

Ook fietste ik veel, dat vond ik heerlijk. Lekker buiten, wind in de haren en maar duwen op die trappers. Ik besef pas sinds ik in Campagne woon hoeveel vrijheid ik in die tijd had. Ik was gelukkig, bijna nooit ziek en kende geen financiële zorgen. We hadden een fijn gezin, Matthieu en ik."

Verhalen vertellen

Ze vond het plezierig om aan *Mijn ouderlijk huis* mee te doen, vertelt Maria. "Het tekenen en kleuren ging me goed af, was leuk om te doen. Het was bovendien gezellig om samen met de andere deelnemers verhalen te vertellen en met elkaar te praten bij een kopje koffie of thee. Ik ga ook wel eens naar een muzikale activiteit in Campagne en speel graag Rummikub. Kienen? Nee, absoluut niet, dat vind ik verschrikkelijk. Weet je, ik neem het leven zoals het komt, dat heb ik steeds gedaan. Enne... vroeger was heus niet alles beter, dat heb ik wel geleerd in die vijftachtig jaar."

De bronk van Eijsden

Bronk ien Èèsjde Tekst Laur Rutten

De Maos oe stig dao binne kums, ongder ien os land.
Oe de Voor dig naoder kumpt is Èèsjde diene rand.
Es alles dan tot leave kumpt, ien kleur 'n vol pallit
Veult ederean dea kriebel wir un ongesjriëve wit

't Vuurjaor ien dit machtig land, van hoeg un prach gezich
Natuur de luj ze geun d'r veur, ze komt d'r aon allig
Van wiet kortbie ze trikt dig aon un ongesjriëve grieëp
Allemachtig vuurgeveul 'g wow dat mig ene knieëp

Bronk leef Èèsjde ieuwe al, dat hilt dig bie ean
Bronk wat eeder weate zal, 't fête veur ederean
Bronk ien de sjtraote eder hoes, dat veult eder lief
Bronk veur wea 't huure wilt zeat aon dich noe blief

Loor dao lucht de zon zich weer, alles sijnt en blinkt
Al en ederean gead wea is 't, dea dat sjinkt
Un wej ien bleuj un klok die sjieët, de pöälkes ien 't wit
De plek van edere Èèsjden?r oe dea zoe gearre zit

Huur dao sjeult un hermenie, dat weiske van sjôn kingd
Drujmend ederean zingt mit, geveul dat zoe sjôn klinkt
De bliëk gesjropt de sjtop gekeart, gehaold doer unne rink
De liesj van Èèsjde opgepots, dus daovuur dat ig deenk

Bronk leef Èèsjde ieuwe al, dat hilt dig bie ean
Bronk wat eeder weate zal, 't fête veur ederean
Bronk ien de sjtraote eder hoes, dat veult eder lief
Bronk veur wea 't huure wilt zeat aon dich noe blief

't Vreuger dat zit dich ien 't blood, geneete van dien prach
't Noe dat leet os gearre zien, sjus dao ien zit dien krach
De reups d'n luj van ueveral: kaompt naoder, en kaompt tot hie!
Zoe ens per jaor dan is 't zoe, dan veule vier os vrie

Bronk leef Èèsjde ieuwe al, dat hilt dig bie ean
Bronk wat eeder weate zal, 't fête veur ederean
Bronk ien de sjtraote eder hoes, dat veult eder lief
Bronk veur wea 't huure wilt zeat aon dich noe blief

De bronk van Eijsden

Mijn ouderlijk huis stond in de Jekerstraat

Het huis waar Vera Beckers-De Haas (88) opgroeide, stond in de Jekerstraat in Maastricht. Na haar geboorte in Heer verhuisde ze hier met haar ouders naartoe. Het was het beginpunt van een reis door Limburg. "Klopt", lacht Vera hartelijk terwijl ze koffie met een 'keukske' serveert in haar gezellige aanleunwoning bij Campagne. "Toen ik een jaar of zeven was gingen mijn ouders met het gezin eerst op de Meerssenerweg wonen, later in de Professor Pieter Willemstraat. Op mijn zeventiende vertrok ik naar Venray voor een interne opleiding in de zorg. Ik kreeg echter heimwee, daarom keerde ik terug naar Maastricht om op kantoor te werken bij een controlerend arts. Na ons trouwen in 1959 ging ik met mijn man wonen in een flatje in Pottenberg, later in Malpertuis. Van daaruit belandden we in Borgharen, daar hebben we met onze twee zonen 23 jaar gewoond. Mijn eindstation qua wonen was na Borgharen opnieuw Maastricht, ik verlangde naar mijn geboortestad."

Blaore op de pu

Vera komt uit een gezin van zes kinderen: vijf meisjes en één jongen. Haar hartsvriendin in de Jekerstraat was Miets, ook waren er neefjes en nichtjes om mee te spelen. Na de lagere school ging ze naar huishoudschool. "Ik heb mijn moeder altijd geholpen in de huishouding. Mam was ziek en kon alle hulp goed gebruiken, meestal was ik degene die voor haar klaar stond. Ik was een jaar of negen toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, in die jaren was ik veel thuis om mam bij te staan. In 1957 leerde ik mijn man kennen bij mevrouw Beckers, een dame bij ons in de buurt die 'beroemd' was om de vlaaien die ze bakte. We wandelden in ons huwelijk samen de nodige kilometers, onder andere naar

Santiago de Compostella. Toen heb ik wel de nodige 'blaore op m'n 'pu gelaope'. We hadden in die tijd een caravan, daar gingen we een paar keer per jaar met de jongens mee op vakantie. Onze favoriete bestemming was Spanje. En ik heb altijd graag gebreid. Vooral als er weer ergens in de familie of bij bekenden een baby'tje op komst was."

Nu in een aanleunwoning

Ze woont sinds 2020, het jaar waarin corona de kop opstak, in een fijne aanleunwoning bij Campagne. Op de begane grond en mét een gezellig terras, een zitje en de nodige potten met planten. "Mijn man woont in het zorgcentrum hier, hij is door zijn dementie niet meer goed aanspreekbaar. Daar heb ik wel verdriet van. Hier woon ik nu vier jaar, het bevalt me uitstekend. Ik kook nog zelf en leef mijn leven zo zelfstandig mogelijk. Zo lang dat goed gaat blijf ik natuurlijk hier. Ik vind het gezellig als mijn zonen met hun kinderen op bezoek komen. En ik heb nog drie achterkleinkinderen."

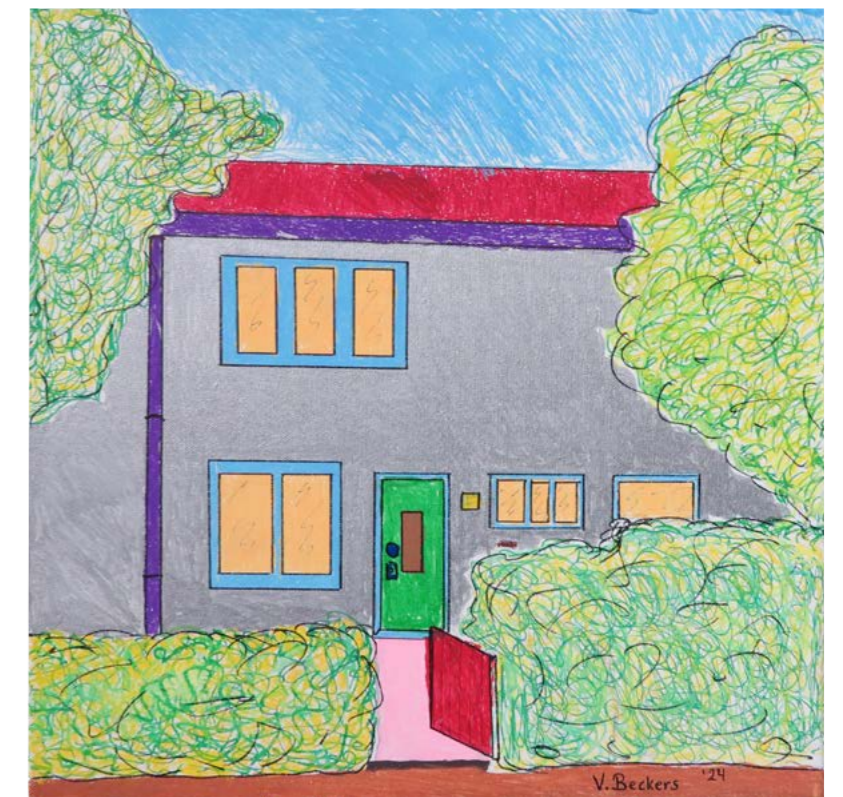
Haar ouderlijk huis tekenen en schilderen was voor Vera een welkome afwisseling. "Ik begreep er aanvankelijk helemaal niets van", zegt ze terwijl ze een tweede koffierondje doet. "Na een tijdje kreeg ik in de gaten wat ik moest doen en begon ik er plezier in te krijgen. Ik ben blij met het eindresultaat. Stilletjes ben ik er zelfs een beetje trots op."

Het badhuis aan de Jekerstraat

De paden op, de lanen in Tekst: Antoon Leonard de Rop

De paden op, de lanen in, vooruit met flinke pas
Met stralend oog en blijde zi.
En goed gevulde tas
De Zonne lacht ons vrolijk toe
Ons groet der vooglenzang
En wij worden vast niet moe
Al wand'len w'uren lang
Tra-ta-ta-ta bom, bom, tra-ta-ta-ta bom, bom
Al wand'len w'uren lang
Marcheren is gezond voor 't bloed
Verruimd wordt d'enge bors.
't Versterkt de spier van been en voet
't Wekt eetlust op en dorst
Daarom vooruit en in de maat
Zo netjes als 't maar kan
Nu 't eensgezind en ordlijk gaat
Heeft elk plezier er van
Tra-ta-ta-ta bom, bom, tra-ta-ta-ta bom, bom
Heeft elk plezier er van

Kunst en cultuur maken trotse en blije senioren

“Bij ouderen de ‘lempkes’ in hun ogen opnieuw laten branden. Hen laten voelen dat ze gezien worden. En daarmee hun eenzaamheid doorbreken. Al is het maar voor die ene keer dat ze schilderen, tekenen, dansen, een museum bezoeken of aan een andere culturele activiteit deelnemen.”

Aan het woord Kim Noach, een van de zeven coaches van Cultuurmakers Maastricht. Samen met haar collega's laat zij mensen in buurten en wijken voelen hoeveel plezier je kunt beleven aan kunst- en cultuuractiviteiten. “Van een sjoenkelmiddag met carnavaal tot tekenen, schilderen, rolstoeldansen, een creatief koffie-uurtje of een theaterbezoek. Wij vinden dat kunst en cultuur gratis en op een laagdrempelige manier voor iedere senior van Maastricht toegankelijk en bereikbaar moet zijn. Ik ben de cultuurcoach voor ouderen, mijn collega's zijn er voor jongeren, mensen met een beperking of met een biculturele achtergrond en voor mensen die in eenzaamheid of armoede leven. Iedere Maastrichtenaar die voor een nieuw avontuur openstaat krijgt via ons de kans om mee te doen.”

Lokale kunstenaars

In de diverse projecten werkt Cultuurmakers Maastricht samen met professionel, lokale kunstenaars. Mannen en vrouwen die toegevoegde waarde hebben en in staat zijn iets extra's aan te brengen in de activiteit waarin zij participeren. “Tevens helpen we bij het zoeken naar geschikte locaties, we stellen materialen en financiële middelen ter beschikking of brengen partijen met elkaar in contact om een initiatief uit te werken en te realiseren. Elke coach heeft een eigen aandachtsgebied: jongeren, ouderen, wijken, welzijn en amateurkunsten. Het Fonds voor Cultuurparticipatie, de gemeente Maastricht en een brede groep maatschappelijke organisaties helpen daarbij.”

Mijn ouderlijk huis

Cultuurmakers Maastricht ondersteunt initiatieven met kennis, verbindingskracht en het eigen netwerk. Kim Noach: “Bij *Kunst aan de Keukentafel* worden ouderen gestimuleerd om samen met een kunstenaar zelf kunst te beleven én te maken aan de eigen keukentafel. *Mijn ouderlijk Huis* in Scharwyerveld en Campagne is daar in wezen een verlengstuk van. Beeldend kunstenaar Brigitta Santegoeds maakt niet alleen tekeningen en schilderijen met de bewoners, maar inspireert en activeert hen ook om in actie te komen. Ze krijgen zo naast extra aandacht een gevoel van trots, ze tellen weer mee. Bovendien is het plezierig om te doen en er iets van op te steken. Komt bij dat deelnemers met elkaar in gesprek gaan, herinneringen ophalen en verhalen uitwisselen. Dat verlicht hun eenzaamheid en alleen zijn. Zo zijn er meer initiatieven die we steunen, een overzicht staat op www.cultuurmakersmaastricht.nl.”

Met de Bibliotheek Maastricht, Maastricht Museum en Natuurhistorisch Museum Maastricht is Cultuurmakers Maastricht een van de publieksmerken van Centre Ceramique.

**CULTUURMAKERS
MAASTRICHT**

Dansplezier tijdens de Nederlandse Dansdagen – dansWEB i.s.m. PRA muziektheater.

Knien in 't zoer

Tijdens de kerst is knien in 't zoer een traditie in Maastricht. Dit recept is niet per se hét 'konijn in het zuur'-recept omdat in veel families al generaties lang eigen varianten bestaan. Vroeger werd het bereid met vers geslachte hele konijnen, maar met konijnenbouten van de slager zet je ook een heerlijk gerecht op tafel.

- 1
Plaats de konijnenbouten in een grote kom. Pel de uien en snijd deze grof. Voeg deze samen met de peperkorrels, laurierblaadjes en kruidnagels toe aan de kom. Schenk de azijn en het water erbij, zorg dat de bouten volledig bedekt zijn. Laat de bouten de hele nacht (tenminste 12 uur lang) marineren voor het bestè resultaat. Na het marineren gaan we de marinade gebruiken als saus, dus gooi deze niet weg.
- 2
Haal de konijnenbouten uit de marinade en dep ze droog met keukenpapier. Verhit boter in de braadpan en bak de bouten bruin aan beide kanten.
- 3
Schenk de azijnmarinade in de pan en roer de stroop erbij. Laat het zachtjes sudderen voor ongeveer 2,5 tot 3 uur tot het vlees letterlijk van het bot afvalt. Haal de bouten uit het vocht en zeef de marinade.
- 4
Roer de ontbijtkoek geleidelijk erbij, die lost makkelijk op als je deze eerst in stukjes breekt. Je zult merken dat de saus hierdoor dikker wordt, voeg zoveel toe tot je de gewenste dikte van de saus hebt bereikt.
- 5
Breng de saus op smaak met extra stroop, peper en zout. Plaats de konijnenbouten terug in de saus.
- 6
Serveer de knien in 't zoer met bijvoorbeeld spruitjes, rode kool, gekookte aardappelen of aardappelpuree. Smakelijk!

Ingrediënten voor 4 personen

- 4 konijnenbouten
- 3 uien
- 4 laurierblaadjes
- 5 kruidnagels
- 10 peperkorrels
- 750 ml azijn of rode wijn
- 250 ml water
- 250 gram appelstroop
- 600 gram ontbijtkoek
- boter
- peper en zout (naar smaak)

Informatie: Slagerij Heuts, Maastricht

Tanze mit mir in den Morgen
Gerhard Wendland

Tanze mit mir in den Morgen
Tanze mit mir in das Glück
In deinen Armen zu träumen
Ist so schön bei verliebter Musik

“Darf ich bitten zum Tango um Mitternacht?”
Fragte ich Susann
Sie sah mich nur an
Und ich wusste, dass sie mich so glücklich macht
Wie's nur eine im Leben kann

Het huis van mijn ouders

Het was een klein gezellig huis, dat huis van mijn ouders. Met een tuin die de woning omarmde. Veel gazon, een rooddoornen haag en een puntig hekwerk. Dat ik 's zomers voorzichtig en geconcentreerd 'schilderde' met donkerbruine carbolli-neum. Een huis met achterom een 'stal' waar mam de gekookte was spoelde en met de hand mangelde voordat die de waslijn opging of op de bleek werd gelegd. Het huis van mijn ouders stond in een mijnwerkerskolonie. Met duivenpieten die op zondag hun wedstrijddoffers de til inlokten met fluiten, lieve woordjes en bakjes voer. Die bewogen ritmisch en driftig op en neer als de centenbakjes van de draaiorgelman. De muziek die bij onze achterburen klonk als de keukendeur openstond was Duits. Vico Torriani, Caterina Valente, Bill Ramsey en Zwei kleine Italiener van Conny Froboess. Net als Peter Kraus, Rudolf Schock, Willy Milowitsch of Gerhard Wendland en diens Tanze mit mir in den Morgen. Een enkele keer Sjef Diederer, Jo Erens of Joep Rademakers. Net als Tiroler klänken, Arbeitsvitaminen en accordeonmuziek. Gezellig was dat. Toen.

HaBee

Wie het kleine niet eert is het grote niet weerd

Nettie Maessen had nooit kunnen bevroeden dat ze zo'n mooi schilderij kon maken van het huis aan de Maastrichtse Statensingel waar ze als kind met haar ouders, twee broers en vier zussen opgroeide. “Nee, nee, beslist niet”, zegt ze. “Ik zei meteen: met die parkinson van mij krijg ik dat nooit voor elkaar. Terwijl ik als kind aardig kon tekenen. Ik weet nog goed dat ik op school van mijn juf vaker de klassen langs mocht als ik weer eens iets had gemaakt dat zij mooi vond.”

Nettie – meisjesnaam Blankers – is 87 jaar en woont in Campagne. Dat ze haar schilderij toch kon afmaken en inkleuren maakte haar blij en trots en gaf haar voldoening. En de verhalen tijdens de bijeenkomsten in de lichte erker in Campagne waren gezellig en plezierig. “Je hebt iets om handen wat je normaal niet doet, tegelijkertijd maak je tijdens het werken een praatje met de mensen om je heen. Je haalt samen herinneringen aan vroeger op, dat vond ik ontspannend en interessant.”

Zusters van Nazareth

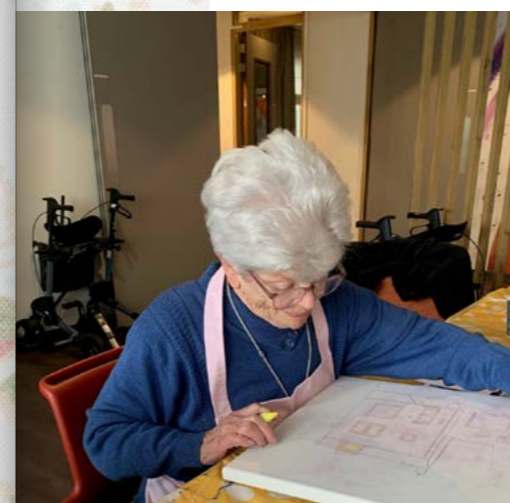
Het huis aan de Statensingel was met vier slaapkamers, een royale zolder en een grote bloemrijke tuin met veel rozen, behoorlijk ruim. Daar hielp Nettie haar moeder vaker mee. Net als de jongens sliepen de meisjes twee aan twee op een kamer. “Ik ging naar de lagere school en de huishoudschool bij de Zusters van Nazareth. In de klas waren de kinderen verdeeld in rijen. Slim, minder slim en niet zo slim. Ik zat in de middengroep. De nonnen leerden ons behalve rekenen, taal en schrijven breien en haken, een tafelkleed borduren, sokken stoppen, patroontekenen en kleren maken. Ik heb een fijne kindertijd gehad thuis met veel vriendinnen, neefjes en nichtjes. We speelden buiten als het droog was, bij slecht weer deden we spelletjes, tekenden en kleurden we, puzzelden of kaarten we. Of we zongen liedjes en luisterden op de radio naar hoorspelen.

Toen ik zestien was verhuisden we naar Limmel, waar we uiteindelijk belandden in de Bethlehemstraat.”

Naar Malberg

Op haar eenentwintigste trouwde Nettie met Sjef Maessen. Hij was de jongste van dertien kinderen. “Joa, pap heet 'm neet versleten mit plassen”, grapte hij wel vaker. Ze had Sjef leren kennen in danszaal Victoria in de Wyckerbrugstraat. “Daar speelden vaker orkestjes op zaterdagavond, dan dansten we de foxtrot, de wals of een tango. Ook gingen we naar de bioscoop. Na vier jaar verkering zijn we getrouwd. We woonden twee jaar in bij de vader van Sjef, die was kapper in de Calvariestraat. Toen er kinderen kwamen, onze zoon en dochter, kregen we eerst een flat en later een huis in Malberg. Dat ging goed tot Sjef een zwaar verkeersongeluk kreeg en invalide werd. Hij overleed later aan kanker. Omdat we het niet breed hadden ben ik in diverse gezinnen als hulp in de huishouding gaan werken en ving ik de kinderen van mijn zus op. Het was een tijd met flink wat zorgen, vooral in financieel opzicht.”

Nettie leeft in Campagne als een tevreden mens en waardeert de kleine dingen in het leven. Ik zeg altijd: “Wie het kleine niet eert is het grote niet weerd. Dat is mijn levensmotto.”

Sevagram Verenzorg maakt het leven fijner

Alles voor die ene glimlach

Binnen Sevagram is *Mijn ouderlijk huis* een waardevol project. De bewoners staan soms versteld van hun eigen talent en kijken vol trots naar hun zelfgemaakte schilderijen. Precies geschilderd, zoals in hun jeugd toen zij er met hun vader, moeder, broertjes en zusjes woonden.

Tijdens het tekenen en schilderen van hun ouderlijk huis komen mooie gesprekken tot stand en worden enthousiast herinneringen over en weer gedeeld. Daardoor ontstaan mooie verbindingen en leren we de bewoners nog beter kennen.

Mijn ouderlijk huis is een activiteit die Sevagram Verenzorg mogelijk maakt. Sevagram Verenzorg is een onafhankelijke stichting die ervoor zorgt dat cliënten van Sevagram en bewoners van de aanleunwoningen regelmatig kunnen genieten van kunst, theater, muziek en andere activiteiten. Verenzorg is bedoeld om mensen die langere tijd afhankelijk zijn van zorg regelmatig te verrassen met een extraatje.

Maatschappelijk ondernemen

Programmamanager Fondsenwerving Paula Snijders: "Kunst en cultuur dragen bij aan zingeving, zelfvertrouwen, individuele ontplooiing, participatie en een positieve gezondheid. Een muziekvoorstelling, een museumbezoek, of samen muziek maken of schilderen laat mensen genieten van de mooie dingen in het leven en draagt bij aan hun welzijn. Ook bij de cliënten van Sevagram. Meestal kunnen deze Verenzorgactiviteiten niet uit onze reguliere middelen gefinancierd worden. Vandaar dat ik op zoek ga naar fondsen, stichtingen en maatschappelijk betrokken bedrijven die ons willen steunen. Met financiële middelen of in natura. Hun medewerking of sponsoring is een vorm van maatschappelijk ondernemen. Bovendien ervaren de eigen medewerkers dit als bijzonder positief. Een verenzorgactiviteit

wordt door alle betrokkenen nagenoeg altijd beschreven als plezierig en verrijkend."

Motorrijden door Zuid-Limburg

Op sevagramverenzorg.nl vindt u een scala aan voorbeelden van activiteiten die door Sevagram Verenzorg worden aangeboden. De bewoners en cliënten van de zorgcentra Scharwyerveld, Campagne en Licht en Liefde maakten deze zomer met het Zonnetreintje een tour door de binnenstad van Maastricht en een groepje bewoners van Fronterhof in Berg en Terblijt ging op pad met een huifkar en paard. Zorgcentrum Tobias in Heerlen kreeg een prachtige Social Sofa met 10.000 mozaïeksteentjes ontworpen en beplakt door bewoners en vrijwilligers, terwijl in Valkenheim en Oosterbeemd in Valkenburg de bewoners in een zijspan gingen motorrijden door het Limburgse heuvelland. Een volledig overzicht vindt u op de website onder het kopje 'Nieuws'.

"Sevagram Verenzorg maakt het leven net wat fijner, is binnen Sevagram een gevleugelde uitspraak", zegt Paula Snijders. "We zeggen dat vaker tegen elkaar, wanneer we zien hoe onze bewoners genieten, met een glimlach van oor tot oor. Hun plezier werkt aanstekelijk, dat heeft een positief effect op iedereen. Niet in de laatste plaats op onze vrijwilligers en medewerkers."

Help mee!

U kunt Sevagram Verenzorg steunen. Met elke donatie, klein of groot, maakt u onze cliënten blij en draagt u bij aan het vergroten van hun welzijn. U kunt bijvoorbeeld bijdragen aan:

- Een duofiets, zodat cliënten met een begeleider een fietstochtje kunnen maken.
- Een gezellige middag met lekker eten en mooie muziek voor bewoners.
- Een uitstapje voor bewoners van een van onze woonzorgcentra.

Een donatie kunt u overmaken naar het rekeningnummer van Stichting Sevagram Verenzorg NL72 RABO 0146764609. Onze bewoners en cliënten zullen erg dankbaar zijn voor uw financiële steun. Mede dankzij uw bijdrage ervaren zij een extra geluksmoment.

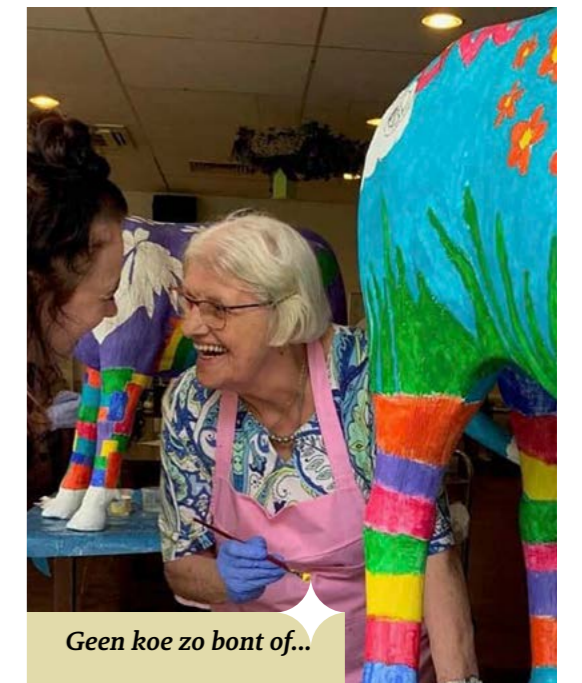
Dansen met Schrit_tmacher.

In de zonnetrein door Maastricht.

Op de motor door het Limburgs land.

Geen koe zo bont of...

Lachen met de clowns in Panhuys.

Zingen en genieten met het zangkoor.

Paula Snijders

Wie good kins diech Mestreechs?

Met als motto 'De wèts neet watste wèts' hebben we een quiz samengesteld waarmee u uw kennis van het 'Mestreechs kunt testen. De antwoorden op de vragen vindt u op pagina 32 in dit magazine.

Wat is een *peersplaank*?

- 1 E sjoen vroumes
- 2 E vroumes dat 't hoeg in de bol heet
- 3 'n Aajd vroumes

Uit welke taal stamt het woord *gieles*?

- 1 Uit het Frans
- 2 Uit het Vlaams
- 3 Uit het Rijnlands (Duits)

Wat betekent *höl euver trör*?

- 1 Hals euver kop
- 2 Hardlopen is doodlopen
- 3 Nooit genoeg hebben

Wat bedoelt iemand die zegt '*Is mer veur kwansijs*'?

- 1 Ik bedoel het niet kwaad
- 2 Ik meen niet wat ik zeg
- 3 Ik maak maar een grapje

Hoe schrijf je *koprol* in het Maastrichts?

- 1 Konkelebol
- 2 Koonklebol
- 3 Koonkelebol

Welke zin is goed?

- 1 Vreuger zien veer deks in Luik op stap gewees
- 2 Vreuger waore veer deks in Luik op stap gewees
- 3 Vreuger zint veer deks in Luik op stap gewees

Wat gebeurt er *es iemes z'n vot touwpits*?

- 1 Hij zit op een punaise
- 2 Hij gaat dood
- 3 Hij probeert een wind tegen te houden

Waar komt het woord *oele* (domme vrouw) vandaan?

- 1 Uit het Nederlands
- 2 Uit het Latijn
- 3 Uit het Duits

Wat is '*ne knoterpot*'?

- 1 'ne kluteklaos
- 2 'n mopperkoont
- 3 E klein menneke

Welk woord is verkeerd gespeld?

- 1 Touvere
- 2 Sjlouw
- 3 Kèrrek

Het woord *klasjenere* heeft

- 1 4 klinkers en 5 medeklinkers
- 2 5 klinkers en 4 medeklinkers
- 3 2 klinkers en 7 medeklinkers

Wat betekent *jiemere*?

- 1 Klagen, jammeren
- 2 Kreunen
- 3 Zuchten

Wat betekent *Dee heet 'n druug vrattel in de keel*?

- 1 Hij heeft een wrat in zijn keel
- 2 Hij houdt wel van een glaasje
- 3 Hij heeft een kriebelhoest

Wat is '*ne fonus*'?

- 1 Een opschepper
- 2 Een sufferd
- 3 Een deftig persoon

Wat is '*nen hoond dee z'n kemunie al heet gedoor*'?

- 1 Een hond die niet uitgelaten wil worden
- 2 Een hond die altijd mee naar de kerk wil
- 3 Een heel oude hond

Wat is '*n boenegeert*'?

- 1 Een dom meisje
- 2 Een opgedirkte vrouw
- 3 Een mager, lang meisje

Welk woord hoort in dit rijtje niet thuis?

- 1 Busstök
- 2 Slaoj
- 3 Huidvleis
- 4 Weurs

Waar komt het woord *petik* vandaan?

- 1 uit het Frans
- 2 uit het Duits
- 3 uit het Engels

Wat betekent *kazjelere*?

- 1 Liefkozen
- 2 Discussiëren
- 3 Aarzelen

Maak af: *Este doet bis...*

- 1 heet 't lètste heume gein tesse
- 2 greujt tich 't graas op d'ne boek
- 3 luip niks mie

Haw pin betekent:

- 1 Haj diech
- 2 Blief stoon
- 3 Haw vol

Het woord *gamin* komt uit het

- 1 Spaans
- 2 Italiaans
- 3 Frans

Wat is de betekenis van het woord *môtse*?

- 1 Moeten
- 2 Mokken
- 3 Motten

Vertaal in het Mestreechs: *ervandoor gaan*

- 1 Gaw weg rennen
- 2 'm klipsere
- 3 Aon de kant goon

Wat is '*ne pinnefókser*'?

- 1 'ne winkeleer
- 2 Iemes oet Wolder
- 3 'ne neije mins

Wat betekent de uitdrukking '*t in de klein dermkes hōbbe*'?

- 1 Verliefd zijn
- 2 Buikpijn hebben
- 3 'n Misselijk gevoel

E blaatsj van e vroumes is:

- 1 E kletswief
- 2 'n Oonnuzel vrouw
- 3 E gekske

Bron:
Nuien Taolkelender vaan 't Mestreechs, 2018

Esther uit Iran werkt dolgraag met ouderen

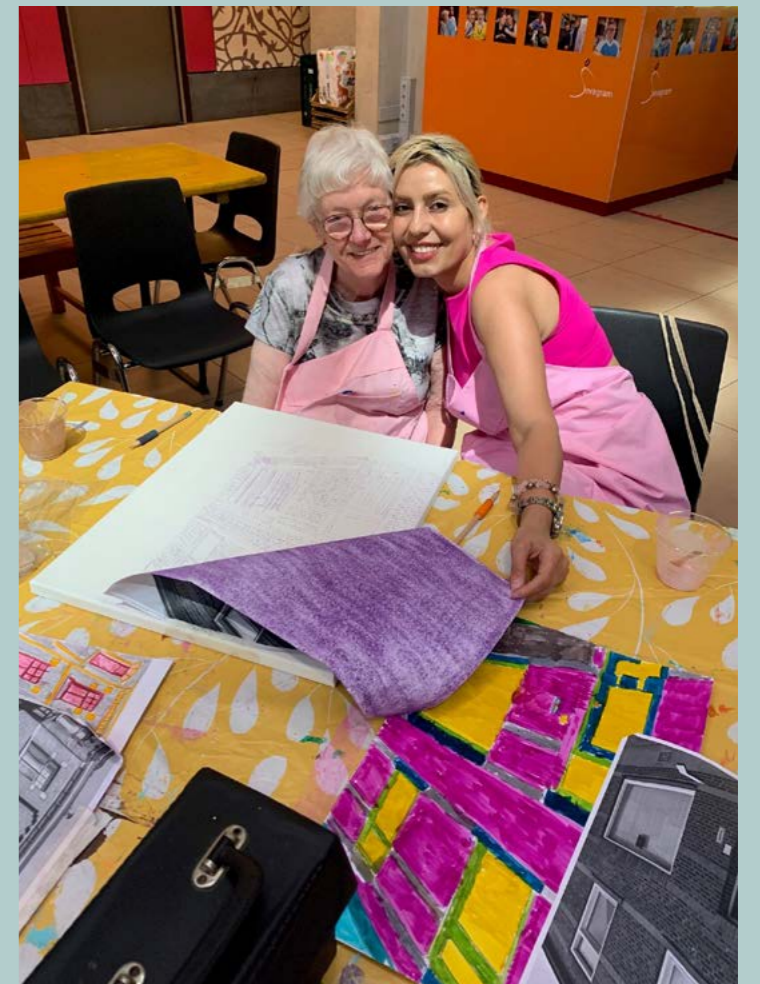
Esther Rasoulzadeh werkt elke maandag als vrijwilliger in Scharwyerveld. Zij helpt mee als de bewoners sjoelen, een spelletje doen of koffie drinken. Én onlangs bij het maken van de schilderijen door de deelnemers aan het project *Mijn ouderlijk huis*. "Ik werk ontzettend graag met ouderen, het is echt super leuk om te doen", lacht ze. "Ik luister naar hun verhalen, help mee met tekenen en verven of het kiezen van de kleuren en maak graag een praatje met ze. Het is ontspannend en plezierig om zo samen aan tafel te zitten, te tekenen en te schilderen en toe te werken naar een eindresultaat. Ondertussen kletsen en lachen we veel en drinken een kopje koffie met een plakje cake. Aan het einde van de middag ruimen we op. Van de verhalen en de levenservaring van oudere mensen steek ik veel op. Ik vind het heel lief dat ze mij en mijn verhaal kennen en vragen of het goed met me gaat. Voor mij voelt het alsof we familie zijn, dat is heel fijn. De gesprekken met de bewoners helpen mij bovendien om de Nederlandse taal beter te leren. Als er op andere dagen een activiteit is waar hulp nodig is, kom ik ook vaker."

Master in ICT

Esther is 41 jaar en komt uit Iran. Ze verloor haar vader toen ze tien jaar was. Esther behaalde in Iran haar masterdiploma Communication ICT en werkte vijftien jaar in de telecommunicatie. Ze verdiende goed en had samen met haar vriend een lekker leven. Desondanks vluchtte ze in 2019 naar Nederland. Ze wil daar niet veel over kwijt, dat ligt na bijna vijf jaar nog steeds gevoelig. "Mijn zusjes bleven achter, evenals mijn vriend. Als we elkaar willen zien treffen we elkaar op vakantie in Turkije. Voor mij is dat de enige manier om hen te ontmoeten, want ik wil beslist niet terug naar mijn vaderland."

Studie apothekersassistente

Esther belandde eerst in een AZC in Spaubeek. Daar werkte ze in de kledingwinkel en hielp ze medevluchtelingen op weg met de computer. Bij vluchtelingenwerk ving ze later nieuwkomers uit Afghanistan en haar thuisland Iran op en maakte hen wegwijs in het AZC. "Via internet kwam ik op een zeker moment in 2023 in contact met Sevagram. Op de website stond een oproep aan mensen om zich aan te melden als vrijwilliger. Dat heb ik toen gedaan. Inmiddels heb ik mijn eigen flatje in Maastricht. Ik volg lessen Nederlands en doe een opleiding tot apothekersassistente op het VISTA college. Zodra ik daarmee klaar ben hoop ik snel een baan te vinden. Ondertussen blijf ik hier in Scharwyerveld als vrijwilliger actief, ik vind het veel te fijn dat ik dit mag doen."

Een leven van hard werken en de nodige zorgen

Hoewel er geregeld een glimlach op haar gezicht verschijnt, verradt de blik in de ogen van **Gerda Sauer** (81) dat het leven haar niet altijd gemakkelijk viel. Ze heeft vele jaren hard moeten werken, vooral nadat haar man Jef ziek werd en overleed aan de ziekte van Hodgkin. Een vorm van kanker die vanuit de lymfeklier uitzait door het hele lichaam.

“Nadat Jef stierf bleef ik achter met drie jonge kinderen”, blikt Gerda terug. “Ik had een kleine uitkering en daarvan kon ik met mijn gezin niet rondkomen. Ik moest dus wel gaan werken. Gelukkig kon ik een baan als schoonmaakster krijgen bij Gerard van Rens, een taleninstituut. Daar heb ik gewerkt tot dit bedrijf ophield te bestaan.”

Naar moeder

Gerda is geboren in Eschweiler, waar ze tot haar zeventiende in een kindertehuis woonde. Ze was lid van het plaatselijke kinderkoor en van de toneelvereniging. Haar vader overleed in 1944. Hij sneuvelde toen de tank waarin hij als Duits soldaat dienst deed werd gebombardeerd. “Toen ik zeventien werd vertrok ik naar Nederland, naar Meerssen waar mijn moeder woonde. Ik ging in mijn eentje naar haar toe om me bij haar te voegen. De tramconductor en de buschauffeur wezen me de weg. In 1960 trouwde ik met Jef Everaarts. Ik had hem leren kennen in de MaBro-broodfabriek waar we beiden werkten. We trokken bij mijn moeder in, bij haar konden we een kamer huren.”

Bates Cepro

Via maatschappelijk werk kreeg het getrouwde stel een woning op de Pottenberg. Daar werd hun eerste zoon geboren, Bert. Later kwamen daar twee kinderen bij, Jolanda en Rob. Tot de geboorte van haar jongste werkte Gerda bij de zakkenfabriek Bates Cepro aan de Fort Willemweg in Maastricht. “Later verhuisden we naar Malberg”, vertelt ze.

“Toen Jef ziek werd brak een verdrietige en moeilijke tijd aan. Gelukkig had ik in al die jaren de Nederlandse taal goed leren spreken, ik kon daardoor gaan werken en voor mijn kinderen zorgen. In Malberg heb ik een hele tijd gezongen in het seniorenkoor daar, Malmontagne. Verder heb ik vrijwilligerswerk bij ouderen gedaan in Brusselsepoort. En ik hielp mijn kinderen bij hun werk in huis en de tuin.”

Ondertussen woont Gerda vier jaar in Scharwyerveld. “Ik voel me hier thuis en op mijn gemak”, glimlacht ze. “Geregeld komt Bèr, een goede vriend, op bezoek. Hij woont inmiddels hier en is 95 jaar. Hij had vroeger een transportonderneming, we hebben vaker reisjes en uitstapjes gemaakt, heerlijk was dat. Nu kletsen we geregeld met elkaar en drinken koffie. Ik ben altijd blij als hij weer eens op bezoek komt.”

Wat is een rommedoeke?

Een ‘rommedoeke’ is een Maastrichtse kaas die traditioneel wordt gemaakt in Zuid-Limburg, België en Frankrijk. Het kaasje heeft een indringende geur en wordt daarom wel stinkkaas genoemd. In Maastricht en omgeving wordt meestal de naam Rommedoe (naar Remoudou) gebruikt. Rommedoe wordt op een traditionele manier bereid. Hier zijn de belangrijkste stappen in het proces:

1

Melk: Rommedoe wordt gemaakt van koemelk. Die wordt eerst gepasteuriseerd om schadelijke bacteriën te doden.

2

Stremmen: Aan de melk worden stremsel en melkzuurbacteriën toegevoegd. Dit zorgt ervoor dat de melk verandert in een dikke massa.

3

Snijden en roeren: De gestremde melk wordt in kleine stukjes gesneden en geroerd om de wei (de vloeistof) van de wrongel (de vaste delen) te scheiden.

4

ormen: De wrongel wordt in vormen geplaatst en geperst om overtollige wei te verwijderen. Dit helpt de kaas zijn vorm te krijgen.

5

Zouten: De kaas wordt gezouten, wat niet alleen de smaak verbetert, maar ook helpt bij de conservering.

6

Rijpen: De kaas wordt vervolgens in een vochtige omgeving geplaatst om te rijpen. Dit kan enkele weken tot maanden duren. Tijdens het rijpen ontwikkelen zich de karakteristieke sterke geur en smaak van Rommedoe. De kaas wordt regelmatig gewassen met pekels om schimmelvorming te voorkomen en de korst te ontwikkelen.

Van de Papenweg naar een restaurant in Gronsveld

“Ja, dat is toch logisch!”, klinkt het enthousiast uit de mond van **Jef Keulen** als ik hem complimenteer met de talrijke familiefoto's en de megacollage van kinder-tekeningen die de muren van zijn appartement sieren. “Ik heb zes kinderen op de wereld gezet die op hun beurt voor tien kleinkinderen hebben gezorgd. Die maken voor opa vaker een tekening en die laat ik allemaal ophangen.”

Jef Keulen (75) is geboren in een huis aan de Papenweg op Sint Pieter. Thuis waren ze met tien kinderen, grote gezinnen waren er vaker in de jaren vijftig van de vorige eeuw. “Ik sliep met drie broers op één kamer en heb er tot mijn tiende gewoond. De lagere school was in de buurt. Als we vrij waren speelden we buiten verstoppertje, tikkertje, we knikkerden, voetballen, haalden kattenkwaad uit. Precies wat de meeste kinderen van die leeftijd deden. Ik heb er een fijne en onbezorgde tijd gehad. Mijn vader was melkboer en bezocht elke dag zijn klanten met paard en wagen. Mam stond in de winkel en verkocht melk, boter, kaas, eieren, snoep en kruideniers-waren. Van alles kon je bij haar kopen.”

Café-bar Candle

Het gezin Keulen verhuisde later naar Caberg. Na de middelbare school koos Jef voor een opleiding in de horeca. Hij werkte tijdens en na zijn studie diverse jaren als kelner op het Onze Lieve Vrouweplein in Maastricht. Nadat hij zijn vrouw Marjo leerde kennen en het stel verkering kreeg namen ze na hun huwelijk in Gronsveld de café-bar 'Candle' over en toverden die om in een succesvol restaurant. Jef in de keuken waar hij als volleerd chef de scepter zwaaide over drie koks, Marjo bediende de gasten. “Het was een goedlopend restaurant”, herinnert hij zich als de dag van gisteren. “Favoriet waren visgerechten met heilbot, zalm, kabeljauw en tarbot. Maar een biefstuk of een varkens-haasje ging erin als koek. Logisch”, lacht hij. “Ik heb er dag en nacht gewerkt, ik wilde altijd al zelfstandig zijn en

mijn eigen zaak hebben. Na veertien jaar kwam daar van de ene op de andere dag rond mijn veertigste een einde aan. Ik kreeg een zwaar herseninfarct, lag veertien dagen in coma en belandde in een rolstoel. Sinds tien jaar woon ik in Scharwyerveld, waar ik dit appartement huur.”

Het ging Jef, Marjo en de kinderen voor de wind in Gronsveld. Ze vertrokken twee keer per jaar met hun caravan naar een camping ergens in Europa om vakantie te vieren, in de winter was skiën troef. “Een andere hobby was de voliëre thuis. Kanaries, putters, boekvinken, sijsjes, zebra-vinken, van alles vloog erin rond. Ik kon daar enorm van genieten als ik niet in het restaurant aan het werk was. Die vogeltjes betekenden veel voor me, ze zorgden voor afleiding en ontspanning.”

Dat is logisch

In Scharwyerveld vult Jef zijn dagen met toertjes in zijn rolstoel in de omgeving, kijkt hij televisie en geniet van de groene oase in zijn minituin op het balkon. Verder krijgt hij spraakles en wordt hij steeds vaardiger op zijn computer. Regelmatig neemt hij deel aan activiteiten in het zorgcentrum, inclusief schilderen en timmeren. Zo ook aan *Mijn ouderlijk huis*. “Eerst wilde ik niet, ik dacht dat het niks voor me was. Toch heb ik meegedaan, en raad eens. Ik vond het nog leuk ook. Voordat ik ga slapen neem ik 's avonds graag een glas wijn, rood meestal. Dat heb ik overgehouden uit de tijd dat ik mijn eigen horecabedrijf had, dat is logisch.”

Oonbewoonaar verklaarde woning Wim Kallen

'n bij zoemp
e blaad ritselt aon 'ne boum
e peerd joechelt bij de smeed
en 'n hin flaneert op de mèschou
vaan 'ne boerenhoof mèt stievele neve de deur

de kèrk laag in 't midde
de lieger sjaole op afstand vaanein
de jonges fietsde nao links
de meidskes nao rechts
boete 't dörp deurnehègke en getskes
e peedsje achterao, nörges naotouw
zwartboonte keuj in 'n wei vol boterblomme
in 't veld Slivvenier aon 't kruus
Gegroet, Oh Heer, onze enige hoop.

veer kókkerelde, lete 'ne wejjer op
späölde naoluipeke rond èlèntrikpäöl
mèt wiebelenden dräj
en porseleine knöpfe daobove hoeg
't spitsoor waor nog neet oetgevoonde
'n bös, op weeg nao Mestreech
dieselde stäötég door de Dörpstraat

wat iech m'ch rappeleer
'n oonbewoonaar verklaarde woning
mèt touwgetummerde deure en raome
de slachlèdder woort in november rechop gezat
veerse balkebrj dampde
zomege kortelètte braojde in de pan
naotot d'n thoesslachter ze werk had gedoon
de stèlde boete es de lui binne zaote te ete
eerappele mèt sajs en altied weer buunsjes
nao 't ete, zitte op d'ne praotstool veur 't hoes
't peerd vaan de mèlkboer
wat oet z'n eige bij de klante stopde
veur de kemuniefieste 'ne knien in 't zoer
è carbiedkanon in de keerseboonger
tege wouverege spriewe
appelevlaoje veers oet de gleujetegheiten ove
zwalbers zwévend tege zonsondergaank
't lievend aon de wasdraod
en bomma wekelaank rouwend in 't zwart
neve de kolekachel
wie gries is, neve de kleur vaan m'n jäög
't katheliek verleie

Het ouderlijk huis in Helmond waar Jo de Brouwer-Van Woensel (90) als kind opgroeide stond in de Willem Prinzenstraat. Het werd in 1945, na de Tweede Wereldoorlog, afgebroken. "Die woning stond echt op zijn allerlaatste benen", herinnert Jo zich nog heel goed. "Daarom is mijn schilderij er niet op gebaseerd, ik heb een huis geschilderd dat erop lijkt. Ons gezin woonde in dat oude huis tot het werd gesloopt, later verhuisden we naar een nieuwe woning, weer in Helmond. Ik ben de oudste van vijf kinderen: drie meisjes en twee jongens. Mijn vader werkte bij Vlisco, een textieldrukkerij die stoffen ontwierp en bedrukte met hulp van batiktechnieken. Vlisco was in Helmond wat Philips voor Eindhoven was, de belangrijkste werkgever. Bijna de hele straat werkte er."

In de oorlog nam Jo's vader geregeld stof mee naar huis dat werd geruimd voor eten. "Van dat stof maakten we in de winter warme jassen", herinnert Jo zich. "Verder weet ik nog dat in een van de kamers Engelse soldaten legerden. Die deelden rijkelijk sigaretten, voedsel en corned beef uit, dat was me wat in die hongerwinter. Ze gedroegen zich trouwens voorbeeldig. Later stuurden hun ouders ons bedankbrieven zo blij waren ze dat we deze jongens, want dat waren het zo jong als ze waren, goed opvingen. Nog lang zijn die contacten over en weer gebleven."

Naar de nonnen

Jo's ouderlijk huis lag in een volksbuurt waar gezelligheid en nabuurschap troef was. Ze ging als leerling naar de RK Catharinaschool, die werd geleid door nonnen. "We liepen met vriendinnen uit de buurt elke dag samen naar school, ik heb daar een fijne tijd gehad. En vergis je niet: van die nonnen heb ik veel geleerd. Sokken stoppen, kleren naaien, breien, de was vouwen en nog zo van alles. Heel precies, kaarsrecht en supernetjes. Dat is er nooit meer uitgegaan, ik vouw mijn was nóg zoals ik het toen heb geleerd."

In haar ouderlijk huis had Jo samen met haar zusjes één kamer, zo ging dat toen. Met voor elk meisje een bed, een kast en met aan de muur zelfgemaakte tekeningen en schilderijtjes. "We hadden een grote tuin met eigen

Van een gezellig buurtje in Helmond naar Maastricht

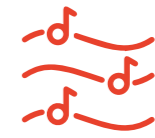
groente en immens veel bloemen, dat was het domein van mijn moeder. Mijn vader had er een duivenhok en een volière met kanaries. Na zijn werk was hij daar steevast te vinden."

Vlisco

Na de nonnenschool ging Jo met een vriendin aan de slag bij het naaiatelier van Vlisco. Ze was toen dertien en werkte er bijna veertien jaar. Nadat ze trouwde met Harrie, die bij de bedrijfsbrandweer werkte, stapte ze over naar een atelier dat schorten maakte. Daar heeft ze drie jaar gewerkt in een leidinggevende functie, tot de eerste van haar twee kinderen werd geboren. "In die tijd bleef je dan als vrouw thuis. Ik deed het huishouden, verzorgde man en kinderen en ondertussen naaide ik kleren voor mijn eigen kinderen en voor anderen. Met dank overigens aan die nonnen, het leverde bovendien nog iets op. Later verhuisde ik samen met man en kinderen naar Maastricht omdat Harrie daar een baan kreeg aangeboden."

Bosscherveld

Jo de Brouwer bezoekt wekelijks de dagbesteding in Scharwyrveld. Ze huurt een ruim appartement in Bosscherveld waar ze zelfstandig woont. "Dat is eigenlijk te groot voor me, vandaar dat ik me vast heb ingeschreven voor woonruimte in Scharwyrveld. Eens komt die tijd toch en hier voel ik mij zo zoetjes aan onderhand thuis."

De modinettes Hendrika Jansen (Zwarte Riek)

Wij zijn de meisjes van 't confectie atelier
De modinettes, de modinettes
Wij zijn de meisjes van het confectie atelier
Wij doen steeds aan de mode mee

De mode is zo grillig
Het verandert ieder jaar
Wij volgen maar gewillig
Met naald en draad en schaar
Wat ook de mode voorschrijft
De modekoning doordrijft
Wij maken het perfect
En blijven opgewekt

Zó lekker: een Canache

Het Canache gebakje of de taart heeft een bodem van amandelprogres. Dat is een macarondeeg die wordt gemaakt van amandelmeel, eiwitten, suiker en amandelstukjes. Bij Bakkerij Hermans in Maastricht wordt daar omwille van de smaak nog wat extra amandel aan toegevoegd. De vulling bestaat uit een crème au beurre met als subtiele smaakmaker een vleugje advocaat en zelfgemaakte merengue (witschuim). De deksel is gemaakt van amandelbiscuit en is overgoten met een heerlijke laag chocolade. Rondom is deze specialiteit afgewerkt met schaaftel van pure Callebaut-chocolade. De naam van de taart vindt zijn oorsprong in de term canache: dat is chocolade gesmolten met slagroom. Bakkers noemen hun taart ook wel ganache of grenache taart. Grenache staat tevens voor een druivensoort. Die groeit in warme en droge gebieden.

Informatie: Bakkerij Hermans Maastricht

Prachtige stoffen herinneren aan Vlisco.

‘n Halszaak

“Höllep, wie zuus diech oet?” vroeg ze. Ze had Mina zien stoon ter huugde vaan ’t appelmoos bij de Aldi en had twie kier mote loere um häör te herkinne. Ze waor mager gewoorde en de kleier honge um häör lief, get oonverzörg.

“Is get aon de hand? Get ergs? Get mèt Servé vaan diech of eine vaan de kinder?” Allemaal vraoge op e rijke boe Mina neet direk ’n antwoord op had. Mina loerde allein mer tristeg veur ziech oet. Häör haor hong oonverzörg um häör geziech. Ze kneep häör lippe opein um ’t kriete te oonderdrökke.

Trees begreep tot de pijn bij Mina deep zaot en tot ze ein, twie, drei gein antwoord kós geve. Trees wreef mer ins euver Mina häör rögg, get wat ze aandere noets deeg en daodoor get oonwinnege euverkaom.

Mina sjoot vol en zaajtwater kaom in häör ouge te stoon. “Dao steitste mèt de good fetsoen”, dach Trees. Ze loerde ins in ’t rek en zaog tot d’n appelmoos waor aofgeprijs en de sperciebeunsje, die deneve stoonte, ouch. Vaan eder zouw ze drei stöks in häör keerke laoje zoe gaw es Trees vertèlt had wat aon de hand waor.

De aander lui die mèt hun keerke langs kaome, loerde ins wat aon de hand waor. “Wat mote die noe neet allemaal dinke”, bedach ziech Trees, “had iech miech mer besjete mèt dat te vraoge.”

Opins zag Mina, tösse ’t snakke door: “Heer is doet! En ze haolde ins flink oet. Ederein in rijke twie drejje ziech um en Sjaan vaan op ’t pleinsje, die zjus euver d’n diepvries hong, sjrok ziech haaf doet en waor in ’ne sjeet mèt häör keerke umgeloupe, die klappej. Aon Trees vroeg ze wat aon de hand waor en oondertösse lag ze ’n hand op de hand vaan Mina op de handvat vaan ’t keerke. Ze loerde gemaak bezörg en aongedoon. “Die heet astrein weer get te klappeje”, dach Trees en zaog häör al euver de sjötting haange bij die vaan Smeets. “Hei staon iech miech sjoen”, sjoot Trees door de kop. Geine mins kaom mie door rij twie, ederskier móste ze sjuive.

Sjaan vaan op ’t plein waor häör veur: “Wee is in godsnaom doet? Iech höb Servé vaan diech zjus nog zien loupe.” “Nein, neet Servé”, kreet Mina noe nog hèlder, Sjarelke is doet!” Sjaan en Trees keke ziech ins aon. “Wee is in godsnaom Sjarelke. Noets gewete tot geer ’ne Sjarel in de familie had. Woende dee ouch in Mestreech?” Mina haolde oet mèt ’ne beuk en zag toen door häör traone heen: “Sjarelke waor euzen hoond, wahhhh ...”

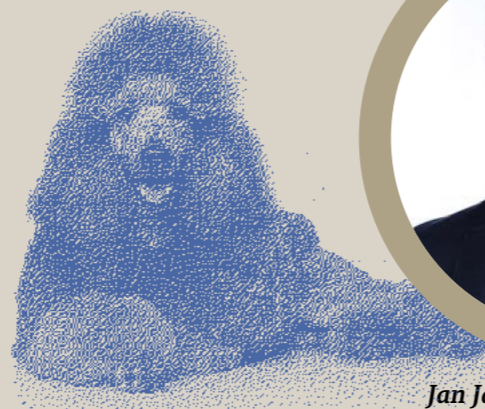
Obbins woort ’ne houp dudelek. Mina leet ederen daag ’nen hoond oet meh nog noets had iemes de naam Sjarelke euver häör lippe hure koume. Sjarelke waor sijns ziene zondagse naam gewees. “Iech verrek diech este neet hei kumps, stom krak” en “móste noe zien wat dat krapuul noe weer deit” had me dekser gehuurd.

Sjarelke waor dus doet en wie korter Mina bij ’t hoondevoor in d’n Aldi kaom, wie mie tot ’t pitsde. Noe ’t hoeg woord d’roet waor ging Mina weier. “Heer laog zoe sjoen debij in zien kórf. Zjus of heer sleep. Heer loerde zoe content, de bies, dat ging diech gewoen aon d’n prij. Servé had nog de pantoffel dee heer twie daog deveur kepot had gebete, en boeveur heer op ziene mieter had gekrege, bij häöm in de korf gelag. De krak kós dao jammers ouch mer wienege aon doen. ’nen Hoond deit wie heer wies is, zègk iech mer.” De aandere knikte begriepend. Sjaan waor evels neet content: “Wat höb d’r toen mèt häöm gedoon?”, vroeg dat sjinnaos.

“Veer höbbe häöm laote cremere”, verklaorde Mina. “Iech kin uuch dat allein mer aonraoje. Dat is zoe sjoen. Sjarelke kaom in ziene kórf op e verhuug te ligke en de maan vaan ’t crematorium laos e gediech veur euver vrundsjaap veur ’t leve. “Al kinne ze niks zègke”, zag dee maan, “aon hun meneere zuut me zoe vööl. Es ze diech lèkke is dat wat veer mèt pune wèlle zègke.” “Nou”, leet Sjaan wete, “es dee vaan miech m’ch puunt heet heer ’ne sjeet in zien neus. Normaal is heer neet zoe puun-ereg.” Trees en Sjaan lachde en Mina leet ouch e minzaam lächske zien.

“Toen späölde ze”, ging ze weier, “ze levelingsleedsje ’eve ’n straatje om’ ... Wahhh, dat kin heer noe neet mie ... Daonao woorte veer mèt genome nao de koffiekamer en woort Sjarelke gecremeerd.”

“Wie alles gedoon waor kaom Servé mèt e kedo veur miech. Iech wis niks devaan, meh heer had geregeld tot d’n as vaan Sjarelke in e hengerke woort gedoon. Zeet ... hei hingk Sjarelke noe”, en Mina trok aon e kettelke dat achter ’t T-shirt mèt d’n opdrök “Sjarelke for ever” hong en boe aon e gouwe hoondeköpke zaot. “Noe höb iech häöm altied bij miech”, snikde Mina en ... Trees laojde drei appelmoos en drei sperciebeunsjes in häör keerke. Wie ze bij ’t hoondevoor waor drejje zij ziech nog ins um en zaog wie Sjaan, de klappej, ’t hoondeköpke vaan alle kante beloerde en ’t daonao trök gaof aon Mina, die Sjarelke direk weer aon häör hart lag.

Jan Janssen

Mestreech is neet breid

Tekst: Armand Ridder en Johan Pletzers

Muziek: Armand Preud'homme

Mestreech is neet breid mer Mestreech dat is laank
Mestreech is de stad vaan de gezelle van de zaank
Niks is te lestig en niks is te zwoer
Want vrundsjaap dat is noe zjus de krach vaan us koer

Veer zien heij gezellig es vrun onderein
Us te ammezere vinde veer zoe fein
Vergete is de zorg die soms op us drok
Daorum kaome veer eedere maandag trok

Mestreech is neet breid mer mestreech dat is laank
Mestreech is de stad vaan de gezelle van de zaank
Niks is te lestig en niks is te zwoer
Want vrundsjaap dat is noe zjus de krach vaan us koer

Es veer zoe beijein zien is ut miestal raak
Daan weurd noe en daan de kachel oangemaak
Veer zegke wel ins hommell, meine daor niks vaan
Drinke us e gleeeske en veer zinge daan

Mestreech is neet breid mer Mestreech dat is laank
Mestreech is de stad vaan de gezelle van de zaank
Niks is te lestig en niks is te zwoer
Want vrundsjaap dat is noe zjus de krach vaan us koer

Mestreech is neet breid mer Mestreech dat is laank
Mestreech is de stad vaan de gezelle van de zaank
Niks is te lestig en niks is te zwoer
Want vrundsjaap dat is noe zjus de krach vaan us koer

1941

Antwoorden Wie good kins diech Mestreechs?

2 . 3 . 1 . 2 . 3 . 1 . 2 . 2 . 2 . 3 . 1 . 1 . 2
2 . 3 . 3 . 2 . 1 . 1 . 2 . 3 . 3 . 2 . 2 . 3 . 1 . 1

Het huis mijns vaders

Karel Van De Woestijne (1878-1929)

Het huis mijns vaders waar de dagen trager waren, was stil, daar 't in de schaduwing der tuinen lag en in de stilte van de rust-gewelfde blaëren.

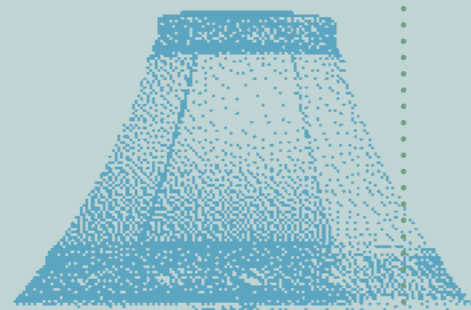
- Ik was een kind, en mat het leven aan den lach van mijne moeder, die niet blij was, en aan 't waren der schemeringen om de boomen, en der jaren om 't vredig leven van den roereloozen dag.

En 'k was gelukkig in de schaduw van dit leven dat naast mijn droomen als een goede vader ging...

- De dagen hadden mij de vreemde vreugd gegeven te weten, hoe een vlucht van groote vooglen hing, iederen avond, in de teedre zomer-luchten die zeegnend om de ziel der needre menschen gaan, als de avond daaft, en maalt in avond-kleur de vruchten die rustig-zwaar in 't loof der stille boomen staan.

...Toen kwaamt gij zacht in mij te leven, en we waren als schaemle bloemen in den avond, o mijn kind.

En 'k minde u. - En zoo 'k vele vrouwen heb bemind sindsdien, met moeden geest of smeekende gebaren: u minde ik; want ik zag uw kinder-ogen klaren om schuine bloemen in de tuine', en uw aanschijn om mijn eenzelvig doen en denken troostend zijn, in 't huis mijns vaders, waar de dagen trage waren.

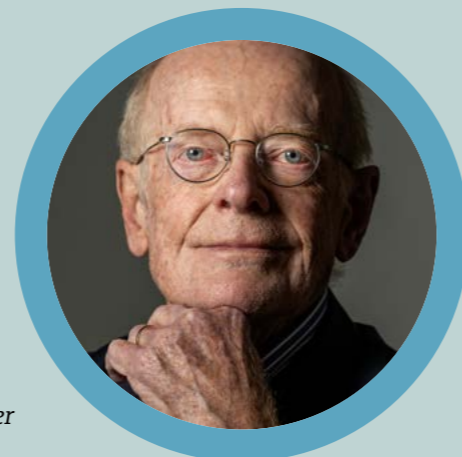
De warmte van het ouderlijk huis

Mijn ouderlijk huis. Het staat er nog steeds. In mijn Limburgs geboortedorp. En het ziet er nog precies hetzelfde uit. Mijn vader liet het bouwen omdat het oude te klein was geworden. We waren met zijn achten: vader, moeder en zes kinderen. Eén meisje, Jeanne, de oudste en daarna kwamen vijf jongens. 'De broertjes', zei ze altijd enigszins spottend over de lummels. Die broertjes hadden het goed getroffen. Jeanne moest als meisje flink mee aanpoten in het huishouden, terwijl de broertjes op hun luie krent zaten. Rechtvaardig? Nee, maar in die tijd was dat heel gewoon. In het huishouden waren de vrouwen de werkpaarden en mannen de luxepaarden. In sommige religies is dat nog altijd zo.

We hadden er met zijn allen mooie, onbekommerde jaren. We koesterden de knusse warmte van het dorp. De grote boze buitenwereld was ver weg. Ik trouwde met Christine, een meisje van één straat verderop. Op slag veranderde ons leven. Druk, druk, drie kinderen. Als journalist was de wereld mijn werkterrein. We woonden onder andere in Bonn en in Rome. Daar konden we vanuit onze tuin de koepel van de Sint Pieter zien. Onze jongste zoon, die in de Eeuwige Stad werd geboren, kwam uiteraard Pieter te heten.

Na negen verhuizingen werd het tijd een nestje te bouwen voor de oude dag. Maar waar? Christine was resoluut. "Jij hebt altijd mogen zeggen waar we heen gingen, nu ben ik aan de beurt. We gaan terug naar ons dorp." En zo geschiedde. Nee, na de landing hoefden we niet te wennen. Alles is hier oud en vertrouwd. Hier praat je weer de taal der vaderen, je vroegere dialect. Hier groeten de mensen elkaar nog op straat. Ik rol met mijn rollator naar het ouderlijk huis. In die grote slaapkamer daarboven sliep ik. Alles is hetzelfde, alleen liggen er nu zonnepanelen op het dak.

Je ouderlijk huis staat voor de band die je voelt met alle mensen die je dierbaar zijn. Nagewuifd door allen begon je van hieruit aan de reis die leven heet en waarvan niemand de duur kent. Als ik daar zo voor dat grote huis sta, besef ik weer dat een mens alleen niets is, maar dat hij floreert door allen die om hem heen wonen.

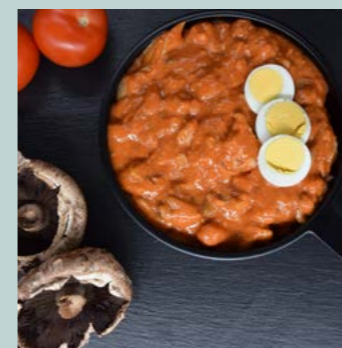

Gerard Kessels
Columnist De Limburger

Tête de Veau

Tête de Veau, 'kop van het kalf' in Nederland, is een gerecht dat z'n Franse naam dankt aan een armeluisgerecht. Vroeger was men namelijk niet zo van het weggooid, het hele kalfskopje werd in de pan gegooid. Moderne versies gebruiken meer 'gangbare' stukken kalfsvlees, soms zelfs varkensvlees of kip.

Ingrediënten vroeger waren vaak de restanten van een kalfskop, zoals de tong en de wangen. Gedurende carnaval in Limburg mag Tête de Veau eigenlijk niet ontbreken. Veel van de charme van dit gerecht zit immers in de verbinding met lokale feesttradities; elke Maastrichtse familie zweert dan bij een eigen recept.

1

Doe de kalfspoulet in de kippenbouillon samen met de stukken ui, foelie en laurierblaadjes. Laat ongeveer 20 minuten koken.

2

Meng ondertussen het gehakt met komijn, cayennepeper en paprikapoeder. Maak balletjes van ongeveer 3 cm doorsnede. Doe de balletjes bij het vlees en laat 10 minuten meekoken. (dus in totaal moet het vlees 20 minuten koken).

3

Zeef het vlees en bewaar de bouillon. Verwijder de uien en de kruiden uit het vlees. Laat de bouillon afkoelen.

4

Maak een roux in een stoofpan: smelt hierin de boter, voeg in één keer de bloem toe, en blijf continu roeren en ga zo door totdat je een glad mengsel hebt. Voeg met een soeplepel de koude bouillon toe en blijf roeren. Doe de gezeefde tomaten, het vlees, de uitgelekte champignons erbij. Breng op smaak met madeira, worcestersaus, peper en zout. Serveer Tête de Veau met stokbrood, gekookte eieren en augurk.

Ingrediënten voor 10 personen

*750 gram kalfsgehakt
1 tl komijn
1 tl cayennepeper
1 tl paprikapoeder
900 gram kalfspoulet
400 ml tomato frito
2 grote uien in vieren gesneden
2 laurierblaadjes
2 stukjes foelie
1 liter kippenbouillon
3 kleine glazen potten champignons
100 gram roomboter
110 gram bloem
100 ml madeira
1 el worcestersaus
10 hardgekookte eieren
2 potten zoetzure augurken
peper en zout naar smaak*

Informatie: Slagerij Heuts, Maastricht

Limburgse nachtegaal Beppie Kraft

Barbara Laurentia Christiana (Beppie) Kraft (1946) is in de hele provincie Limburg, maar zeker in Maastricht, misschien wel de bekendste dialectzangeres. Beppie groeide op in een muzikale familie en kreeg muziek met de paplepel ingegoten. Vader Jean Kraft (accordeonist, arrangeur en liedjesschrijver) was werkzaam bij Johnny Hoes en zorgde voor een uitstekende bodem. Op elfjarige leeftijd zong Beppie voor een groot publiek het winnend Maastrichts carnavalsliedje "Diech bis mien nisjeke". Wat volgt is een indrukwekkende hoeveelheid Limburgse liedjes die deze Limburgse nachtegaal ondertussen op haar naam heeft staan. Bijna ieder jaar trakteert ze haar fans wel op een geweldige meezinger of een onvervalste carnavalskraker. In 2007 stond Beppie 50 jaar op het podium,

ze vierde dat met een groots optreden op de Markt in Maastricht. In 2012 reisden ongeveer 14.000 Limburgers met haar mee naar Ahoy Rotterdam voor een concert. Het dolenthousiaste publiek zong haar bekendste hits zoals 'De nach is nog zoe laank', 'In d'n Hiemel', 'Tech bin zoe verleeft' of 'Oet Limburg kump de meziek' enthousiast en uit volle borst mee.

Beppie Kraft gaf vanaf 1987 tot juli 2004 samen met Conny Peters leiding aan de Limburgse productiemaatschappij Marlstone. In 1986 won ze het LVK met 'Jao, hei in Limburg', in 1994 ontving ze de Gouden Narrenkap, de hoogste Limburgse carnavalonderscheiding. Beppie Kraft is ereburger van Maastricht en Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Beppie Kraft zoals we haar kennen: een podiumbeest pur sang.

Ik heet **Maria**, maar iedereen noemde me **Marina**

Marina Gadet (64) voornaam is eigenlijk Maria, vertelt ze tijdens ons gesprek in Scharwyerveld. “Iedereen noemde me echter Marina, zoals in het gelijknamige liedje uit 1959 van Rocco Granata. Het jaar erna ben ik geboren. Ik groeide op in de Ir. Rocourstraat 14 in Eijsden, de voormalige Stationsstraat. Mijn ouders hadden een rijwielhandel. We woonden achter de winkel, we sliepen boven. Achter het huis was een grote tuin met een schommel. Als klein meisje heb ik daar heel wat uurtjes op doorgebracht en zitten dromen.”

Rocco Granata

Het huis met de fietsenwinkel stond in de nabijheid van waar ooit ‘De Zinkwit’ stond. Een fabriek waar sinds 1879 zinkwit werd geproduceerd dat als pigment diende in de verf- en rubberindustrie. De woning was eigendom van Hubert Puts, die er eveneens een rijwielhandel had. Recht tegenover het pand op nummer 1 vestigde zich een derde ‘fietsenmaker’, Hai Brouwers. De buurt was daarmee een heus ‘quartier du cyclisme’. De vele honderden arbeiders van de zinkwit-fabriek kwamen en gingen naar hun werk op de fiets en waren zo het ideale achterland voor Laurent Gadet en zijn vrouw. Regelmatig stapte een van de arbeiders de werkplaats binnen voor een reparatie of informeerde naar een nieuwe Gazelle, Sparta of Batavus. Mijn moeder stond in de winkel, terwijl mijn vader de werkplaats bemande. Latere Gadets verkasten in 2001 naar Maastricht waar een van de nazaten de Bike Store Maastricht runt. De zesde generatie ondertussen.

Hulphond Dori

Marina, die progressieve MS heeft en in een rolstoel zit, had twee zusjes en evenzoveel broertjes. Ze wil daar niet al te veel over kwijt,

ze heeft een bewogen leven geleid. Haar zwarte hulphond Dori volgt Marina nauwgezet en verliest haar bazin geen moment uit het oog. Andersom is dat net zo. “Dori is nu zeven jaar, ze is vijf jaar bij me en is mijn trouwste maatje, Dori betekent alles voor mij. Thuis in Eijsden hadden we trouwens ook dieren, ik heb als kind al tussen de beesten geleefd. Katten, muizen, marmotten, vogels, een hele menagerie die tussen de bedrijven door gevoederd en verzorgd moest worden.”

Hier en nu

Tot haar twintigste woonde Marina in Eijsden, daarna ging ze het huis uit om samen te wonen met haar toenmalige vriend. Met hem belandde ze in Roermond, Heel, Herten en omliggende plaatsen. “Ik kon toen nog lopen, later ging dat niet meer. Zeven jaar geleden ben ik in Scharwyerveld komen wonen, ik probeer er elke dag het beste van te maken. Te leven in het hier en nu en met Dori te wandelen. Of op vakantie te gaan en af en toe de stad in, hoewel me dat eigenlijk te druk is. Ik krijg geregeld bezoek van een goede vriendin, ben lid van de cliëntenraad en heb tot een jaar geleden kinderen die ontspoorde begeleid en een luisterend oor geboden.”

Marina Rocco Granata

Mi sono innamorato di Marina una ragazza mora ma carina ma lei non vuol saperne del mio amore cosa farò per conquistarle il cuore. Un giorno l'ho incontrata sola sola, il cuore mi batteva mille all'ora. Quando le dissi che la volevo amare mi diede un bacio e l'amor sboccio'...

Marina, Marina, Marina
Ti voglio al piu' presto sposar
Marina, Marina, Marina
Ti voglio al piu' presto sposar

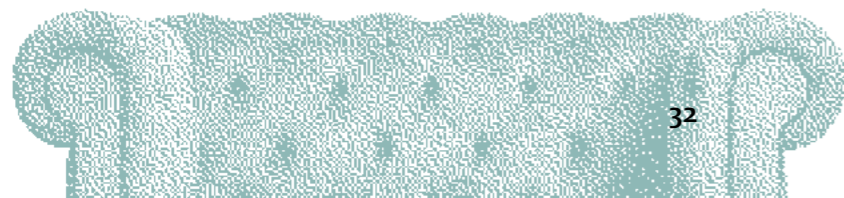
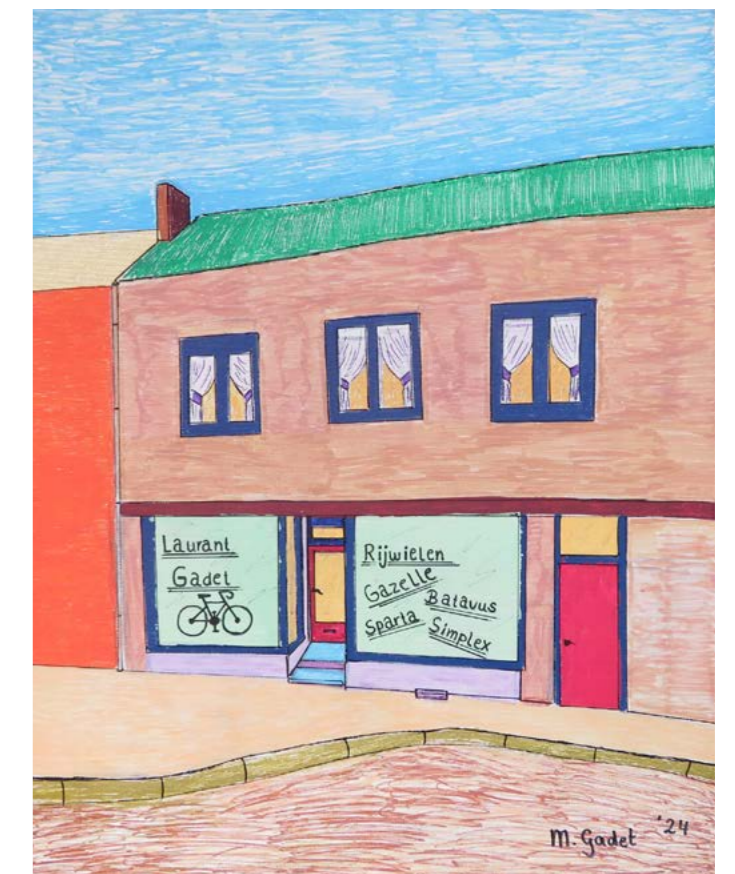
O mia bella mora
no non mi lasciare
non mi devi rovinare
oh, no, no, no, no, no... O mia bella mora
no non mi lasciare
non mi devi rovinare
oh, no, no, no, no, no...

1959

Herinneringen

Mijn ouderlijk huis was een project waar Marina graag aan meewerkte. Het overtrekken op papier en doek, het inkleuren met verfstiften, het samenzijn met de overige deelnemers vond ze plezierig. “Ik heb waar nodig hulp gekregen van Brigitta. Soms was het me te druk, want ik ben snel moe en heb te weinig energie om lang achter elkaar iets te doen. Bovendien maakte het tekenen en schilderen van ons huis emoties los en kwamen er herinneringen aan vroeger naar boven. Dat was soms best moeilijk, zo'n gemakkelijk leven heb ik als kind niet gehad.”

Stadsingel Math Hardy

Mestreechs Volksleed
 Tekst: Alfons Olterdissen
 Muziek: Gustave Olterdissen

Jao, diech hōbs us aon 't hart gelege
 Mestreech door alle iewe heer.
 Veer bleve diech altied genege
 en deilde dreufheid en plezeer.
 Veer huurde nao dien aw histories
 te peerd op grampeer ziene sjoet.
 Eus ouge bloonke bij dien glories
 of perelde bij diene noed.

En dee van diech 't sjoens welt prijze
 in taol, die al wie zinge klink
 dat dee op nui Mestreechter wijze
 zien aajd Mestreech mèt us bezingk.
 Me zóng vaan diech ten alle tije,
 eus moojers zóngje bij de weeg
 en voolte veer us rech tevreie
 daan zóng ze e leedsje vaan Mestreech.

Doe, blom vaan Nederlands landouwe
 Gegreujd op 't graaf vaan Sintervaos
 bis weerdeg dobbel te besjouwe
 gespiegeld in de blaanke Maos.
 'n Staar, de witste oet de klaore,
 besijnt diech met haör straole zach
 en um diech zuver te bewaore
 'nen ingel hêlt bij diech de wach.

Wie dèks woorste neet priesgegeve
 mèh heels dien kroen toch opgeriech
 en ongeknaak biste gebleve
 door euze band vaan trouw aon diech.
 Daorum de hand us touwgestoke
 't oug geriech op 't stareleech
 en weurt dat oug daan ins gebroke
 daan beit veur us 't aajd Mestreech.

1910

De Sint Theresiakerk

In Blauwdorp was het gezellig wonen

Margriet de Baar is 88 jaar en woont in zorgcentrum Scharwyerveld. Haar meisjesnaam is Stallenberg, in 1960 trouwde ze met Harrie de Baar. “Samen kregen we drie kinderen”, blikt Margriet tevreden terug. “Pascal, Edwin en Marianne. Die hebben voor acht kleinkinderen gezorgd en die komen me geregeld opzoeken. Dat vind ik echt heerlijk.”

Margriet is geboren en getogen in de Oude Wolderweg in Maastricht. Daar heeft ze samen met haar ouders, broer Sjef en zus Eileen gewoond in wat wel het ‘Blauwdorp’ werd genoemd. Die naam kreeg de wijk Mariaberg omdat de rooms-katholieke woningbouwvereniging Sint Servatius in deze buurt veel woningen bouwde. De kleur blauw werd geassocieerd met katholieken, dit in tegenstelling tot rood waarbij gedacht werd aan socialisten. “Wij woonden tegenover de Sint Theresiakerk waar ik later getrouwd ben”, weet Margriet nog goed. “Harrie en ik, het bruidspaar, mijn ouders en schoonouders met familie en vrienden gingen te voet naar de kerk, voor een bruidsauto en volgwagens was geen geld. Na ons trouwen verhuisden Harrie en ik naar de Ringovenweg. Tot dat moment heb ik negen jaar in de ‘vermicellifabriek’ gewerkt in Bosscherveld. Toen de kinderen kwamen ben ik net als mijn moeder thuis gebleven. Met ‘vastelaovend’ gingen we naar ‘Mestreech’ om te feesten. Mijn schoonzus was handig met de naaimachine, zij zorgde elk jaar voor de carnavalskleren van de familie.”

Vlaaien bakken

Margriet heeft een fijne kindertijd gehad, vertelt ze. “Ik hielp mijn moeder soms mee in haar moestuin, als ik niet op school was speelde ik buiten met vriendinnetjes. Mijn moeder deed het huishouden en verzorgde de kinderen. Ze werkte als een echte boerin in de moestuin en kon heerlijk koken. Mijn zus en ik hebben dat van haar geleerd. Mam bakte tevens ‘mik’ (witbrood) en vlaaien. Die bracht ik als kind naar haar neef die tegenover ons woonde en een oven had. Het rook er altijd heerlijk naar vers gebakken brood. Mijn vader was er overdag niet, hij werkte bij de Sphinx.”

Jokeren en ganzenborden

In het ouderlijk huis aan de Oude Wolderweg had Margriet een kamer samen met haar zus. Haar broertje had het geluk dat hij een eigen slaapkamertje had. “Dat was in die tijd zo hè, jongens en meisjes bij elkaar op dezelfde kamer? Dat kon natuurlijk niet, dat mocht niet van de kerk en van het katholieke geloof. Zelfs niet met broertjes en zusjes. Op onze kamer stonden twee bedden en een kledingkast. Van mijn moeder mochten we bijna niets aan de muur hangen, posters van bijvoorbeeld zangers of filmsterren waren helemaal taboe. Het zag er eigenlijk wel kaal uit, vind ik achteraf. Toen vroeg ik me dat nooit af, we gingen naar school of we speelden buiten. Daar deden we tikkertje, verstoppertje, touwtje springen, een balspel of we gingen hinkelen. En in de winter sneeuwballen gooien, sleeën of ‘glijen’ op een zelf gemaakt baantje van ijs. En als dat niet kon gingen we kaarten – meestal jokeren – ganzenborden of deden we jeu de boules. Pas toen mijn vader een zwart-wit televisie kocht waren we vaker binnen.”

In Scharwyerveld is Margriet thuis, zegt ze. “Ik woon hier graag en kan het met de meeste bewoners best goed vinden. Ik ga kienen, tekeningen inkleuren, sjoelen of ik speel samen met de bewoners en enkele vrijwilligers jeu de boules. En als er levende muziek is, bijvoorbeeld een accordeonist, ga ik luisteren. Het fijnste is als mijn kinderen en vooral de kleinkinderen er zijn. Daar kan ik heerlijk mee ‘knoevenen’.”

A photograph of a wooden park bench with a dark metal frame, set on a cobblestone path. The background shows a park with trees and buildings under a clear sky.

Op 't Vriethof op 'n baank
Johnny Blenco

Op 't Vriethof op 'n baank
Höb iech Slivvenhier bedaank
Veur 't sjoens dat Heer aon miech gegeve heet
Jao dao bij die aw Maosbrögg
Dao voont iech mien groet gelök
Iech weit zeker dat iech dat noets mie vergeet
In die stad daor aon de Maos
Daor höb iech es keend geraos
Daor ging iech veur 't iers naor sjaol
Lierde iech mien moojertaol
Op 't Vriethof op 'n baank
Höb iech Slivvenhier bedaank
Veur 't sjoens dat Heer aon miech gegeve heet

Euver de merret loupe, e rommedoeke koupe
En fijn flanere door de Groet Staat
't Fórtsje vaan St. Pieter, dat pakt miech bij m'ne mieter
Zien iech dat, weur iech deks vaan vräög zoe zaat...

De hertsjes en de bere, kinne miech ammezere
Es iech zoe 's Zoondigs door 't park goon
Zeen iech de Poort werecteg
Daan weurt 't miech te mechteg
En kump d'r in mien ouge deks 'n traon...